

Utvecklingsstrategi 2023 - 2027

Remissutgåva

(Införda remissvar och nytt från skrivargruppen i rött)

Bredasjön i Holmsjö i norra Blekinge. Foto Ingmar Elofsson

"SydostLeader bygger samverkan för smartare landsbygd och skärgård med hållbar tillväxt och utveckling - för ökad livskvalitet och attraktivitet"

Sammanfattning

SydostLeaders utvecklingsområde sträcker sig över fjorton kommuner; Borgholm, Emmaboda, Kalmar, Karlshamn, Karlskrona, Mörbylånga, Lessebo, Nybro, Olofström, Ronneby, Sölvesborg, Tingsryd, Torsås samt Uppvidinge. Utvecklingsområdet sträcker sig därvid över tre län i sydöstra Sverige; Blekinge-, Kalmar- och Kronobergs län.

Området kännetecknas av våra vatten som sammanbinds i ett unikt utvecklingsområde. Från Hanö via Mörrumsån, sjön Åsnen, Alsterån, Kalmarsund och Ölands farvatten till Utklippan, förbinder våra vattenavrinningsområden, sjöar och hav Småland, Öland och Sveriges sydostkust med Blekinges skärgård. I utvecklingsområdet finns även biosfärområde, världsarv och nationalpark.

Utvecklingsområdet medger en stor potential att skapa lokal **hållbar** utveckling genom Leadermetoden genom att fokusera på områdets styrkor, tillgångar och utvecklingsmöjligheter i form av vårt geografiska läge med värdefulla vattenmiljöer, natur-, kultur- och kreativa värden samt en stark entreprenörsanda.

SydostLeader har i strategiprocessen säkerställt en bred intressentbas och ett tydligt trepartnerskap som mobiliserar engagemang för vårt Leaderområde samt uppfyller identifierade möjligheter inom utvecklingsområdet och därtill angelägna utvecklingsbehov hos olika målgrupper. Samtidigt vill strategin vara övergripande och därmed även inspirera, skapa delaktighet och stimulera idékraft i det framtida och långsiktiga gemensamma utvecklingsarbetet.

Strategin utgår därmed från visionen...

"SydostLeader bygger samverkan för smartare landsbygd och skärgård med hållbar tillväxt och utveckling - för ökad livskvalitet och attraktivitet"

...med **fyra övergripande mål** innehållande såväl Blå som Grön tillväxt och utveckling:

- 1. Hållbara livsmiljöer och landskap**
- 2. Ökad livskvalitet och attraktionskraft**
- 3. Smartare landsbygd med ökad service**
- 4. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling**

Summary

SydostLeaders area for local led development includes the municipalities Borgholm, Emmaboda, Kalmar, Karlshamn, Karlskrona, Lessebo, Mörbylånga, Nybro, Olofström, Ronneby, Sölvesborg, Tingsryds, Torsås and Uppvidinge. The area of development thereby extends over three counties in south-eastern Sweden; Blekinge, Kalmar and Kronoberg counties.

The area is characterized by our waters that are connected in a unique development area. From Hanö via Mörrumsån, Lake Åsnen, Alsterån, Kalmarsund and Öland's waters to Utklippan, our water catchment areas, lakes and sea connect Småland, Öland and Sweden's southeast coast with the Blekinge archipelago. The development area also has a biosphere reserve, world heritage sites and a national park.

The development area allows a great potential to create local sustainable development through the Leader method by focusing on the area's strengths, assets and development opportunities in the form of our geographical location with valuable aquatic environments, nature, cultural and creative values and a strong entrepreneurial spirit.

In the strategy process, SydostLeader has ensured a broad stakeholder base and a clear tripartite partnership that mobilizes commitment to our Leader area and fulfills identified opportunities in the development area and the important development needs of various target groups. At the same time, the strategy wants to be comprehensive and thus also inspire, create participation and stimulate the power of ideas in the future and long-term joint development work.

The strategy is thus based on the vision...

"SydostLeader builds collaboration for smarter countryside and archipelago with sustainable growth and development - for increased quality of life and attractiveness"

... With **four overall goals** containing both Blue and Green growth and development:

- 1. Sustainable habitats and landscapes***
- 2. Increased quality of life and attractiveness***
- 3. Smarter countryside with increased service***
- 4. Strengthened small-scale entrepreneurial development***

Innehållsförteckning

Kap	Innehåll	Sida
	Sammanfattning	2
	Summary	3
	Innehållsförteckning	4
1	Landsbygdsutveckling genom Leader	5
2	Strategins framtagning	6
2.1	Intressentbas och trepartnerskap	6
2.2	Organisation och aktörer	6
2.3	Erfarenheter	7
2.4	Samordning och avstämning	8
3	Utvecklingsområdet	9
3.1	Tabell med statistik	9
3.2	Det gränsöverskridande utvecklingsområdet	11
3.3	Behov och utvecklingsmöjligheter	15
4	Mål, insatsområden och indikatorer	22
4.1	Vision	22
4.2	Mål	22
4.3	Insatsområden	25
4.4	Indikatorer	34
5	Genomförande	36
5.1	Kommunikation	36
5.2	Urvalsprocess	37
5.3	Samverkan med andra aktörer med utvecklingsansvar	37
5.4	Effekter	39
5.5	Hur främjar strategin innovation	41
5.6	Övergripande principer	42
6	Organisation	45
6.1	Partnerskapet och föreningen	45
6.2	Föreningens styrelse	46
6.3	Drift – den operativa verksamheten	48
7	Uppföljning och utvärdering	50

1. Landsbygdsutveckling genom Leader

Denna strategi bidrar till utveckling av den lokala landsbygden genom Leadermetoden. Lokalsamhället har varit delaktiga i framtagandet och strategin genomförs i samverkan mellan privata, ideella och offentliga aktörer. Leader är ett verktyg för landsbygdsutveckling inom EU och Sverige, därmed bidrar strategin även till den regionala och nationella landsbygdsutvecklingen.

Strategin utgår ifrån det lokala perspektivet där analys av områdets utvecklingsbehov och möjligheter samt samordning med andra handlingsplaner och utvecklingsstrategier i området ligger till grund för strategins mål och insatsområden. Eftersom Leader finansieras av stöd från EU genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling är målen i strategin också utformade att rymmas inom målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Urvalskriterier och processer för projekturval är utformade att stödja strategins mål och insatsområden. På så sätt bidrar alla projekt som prioriteras genom denna strategi både till den lokala utvecklingen av området och till målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

2. Strategins framtagning

Ambitionen har varit att formulera en utvecklingsstrategi, som mobiliserar engagemang för vårt Leaderområde samt uppfyller identifierade möjligheter inom utvecklingsområdet och därtill angelägna utvecklingsbehov hos olika målgrupper. Samtidigt vill strategin vara övergripande och därmed även inspirera, skapa delaktighet och stimulera idékraft i det framtida och långsiktiga gemensamma utvecklingsarbetet. **Denna utvecklingsstrategi ska främst ses som ett instrument för föreningens interna arbete samt som stöd i våra dialoger med vår huvudman Jordbruksverket och andra fondaktörer. För föreningens projektarbete och som underlag för projektsökare m fl. utarbetas en särskild utvecklingsstrategi.**

Strategin strävar, i alla delar, efter målen i Agenda 2030 och de övergripande principer som gäller inom EU. Det handlar främst om hållbar utveckling, grundläggande rättigheter och tillgänglighet men även likabehandling och icke-diskriminering samt jämställdhet. Till grund för arbetet föreligger även en uppföljning och utvärdering till Territorial Review som OECD genomförde 2017-2018.

Resultatet är en utvecklingsstrategi som innehåller en vision, fyra övergripande mål och åtta utvecklade insatsområden.

2.1 Intressentbas och trepartnerskapet

SydostLeader har i strategiprocessen säkerställt en bred intressentbas och ett tydligt trepartnerskap för att sedan utifrån de behov området har idag samt uppskattade behov i framtiden först klargöra vilka som är kärnintressenter och primärintressenter i framtagandet av strategin.

Medverkande intressenter har därmed främst varit föreningens ideella, privata och offentliga medlemmar, en fokusgrupp ungdom, lokala utvecklingsgrupper, företagorganisationer, olika regionala och lokala bygdeorganisationer, LRF Sydost, idrottsförbund/-föreningar, entreprenörer, regioner, länsstyrelser, biosfärsområdet och våra världsarv samt LNU och BTH. Sammantaget har strategin därmed även remitterats till ett sextiototal nationella, regionala och lokala aktörer inom trepartnerskapet. Genom våra digitala stöd har även andra organisationer och allmänheten getts möjlighet att delta i och påverka strategiarbetet.

2.2 Organisation och aktörer

Arbetsättet i framtagandet av vår lokala utvecklingsstrategi har varit en öppen process. En *stor referensgrupp*, liksom *styrelsen* har inledningsvis genomfört en SWOT-analys och klargjort områdets behov och möjligheter samt därtill lämpliga insatsområden för områdets utveckling. Därefter bildades tre *fokusgrupper* med vardera representanter från offentlig, privat och ideell sektor som arbetat med att utveckla respektive insatsområde. Förutom detta har även tankar och åsikter från *en fokusgrupp ungdom*, LAG och områdets övriga *intressenter* kontinuerligt samlats in, remissbehandlats samt arbetats in i strategin.

Parallellt med detta har kommunerna avgivit sina avsiktsförklaringar att ingå i ett gemensamt utvecklingsområde -SydostLeader- samt medge pottfinansiering för hela områdets bästa.

LAG och styrelsen

Styrelsen består av tjugotvå ledamöter från trepartnerskapet med en jämn könsfördelning och tydlig geografisk spridning över hela Leaderområdet. Styrelsen har i strategiprocessen arbetat digitalt vid tre tillfällen och analyserat områdets styrkor, svagheter, utmaningar och möjligheter och därvid för det fortsatta arbetet utvecklat och föreslagit för Leaderområdet lämpliga insatsområden. Strategin har även dialogiserats och godkänts av LAG.

Stora referensgruppen

Gruppen består av ett trettiotal representanter, innehållande trepartnerskapet, från samtliga kommunområden som anmält intresse att ingå i SydostLeader kommande programperiod. Referensgruppen har träffats digitalt vid tre tillfällen och analyserat områdets utmaningar och möjligheter och lagt fast en SWOT-analys, mål och insatsområden, fokusgruppernas struktur och arbetsmodell samt godkänt föreningens utvecklingsstrategi.

Fokusgrupp insatsområde

För valda insatsområden organiserades ett fokusgruppsarbete. Respektive fokusgrupp bemannades med ledamöter från trepartnerskapet. Fokusgruppernas uppdrag var att ta fram aktuellt och innovativt underlag avseende hur respektive insatsområdena kan bidra till i strategin valda mål.

Fokusgrupp ungdom

I syfte att säkerställa ett tydligt ungdomsperspektiv i strategiarbetet organiserades en fokusgrupp med ungdomar i olika åldrar och bakgrund. Fokusgruppen, med en jämn fördelning av flickor och pojkar från hela vårt utvecklingsområde, är vald utifrån ett engagemang för sin bygd och en vilja att vara med och påverka. Ungdomsgruppen har deltagit i utformningen av utvecklingsstrategin genom flera digitala arbetsmöten tillsammans med vår skrivargrupp. Med utvecklingsstrategins olika underlag och frågor som grund har ungdomarna givits möjlighet att diskutera och påverka samtliga delar i strategins framtagning till slutligt utkast inför inlämning till Jordbruksverket.

Skrivargruppen

Styrelsen för SydostLeader utsåg en skrivargrupp i syfte att leda det administrativa arbetet, ta fram arbetsunderlag, leda remissarbetet samt skriva SydostLeaders utvecklingsstrategi för programperioden 2023 – 2027. Skrivargruppen har bestått av fyra personer representerande trepartnerskapet i området samt en representant från länsstyrelsen i syfte att säkerställa bästa möjliga samverkan och samordning avseende fondmedel för vår landsbygdsutveckling.

2.3 Erfarenheter

Programperioden 2014 - 2020 arbetade SydostLeader i fyra ESI-fonder, såväl EJFLU, ERUF, ESF som EHFF. Gjorda erfarenheter från flerfondsarbetet i programperioden är positiva och användbara då Landsbygdsfonden i kommande programperiod bedöms ha en bredare användning och målbild där insatserna inom Leader även ska kunna stärka företagsutveckling, stödja projekt som investerar i det lokala näringslivet samt lokala insatser för att utveckla kustsamhällen, den lokala fiskerinäringen, vattenbruk, fisketurism och vattenmiljö.

Vid utarbetandet av kommande utvecklingsstrategi är tyvärr inte någon slutlig utvärdering av programperioden klar men däremot är årliga- och halvtidsutvärdering genomförda mot såväl

ställda mål som indikatorer. Gjorda erfarenheterna inför nya programperioden är främst behov av fler samverkans- och marknadsföringsåtgärder men även att starkare inspirera till projekt inom områdena *miljö, klimat & energi* samt *kommunikation och service*. Behov som får anses lika viktiga nu, varför det beaktats i strategiarbetet.

2.4 Samordning och avstämning

Avstämning med regionala utvecklingsstrategier har gjorts tillsammans med regioner och länsstyrelser. De kommunala prioriteringarna har främst arbetats in via stora referensgruppen, fokusgruppernas arbete, dialoger med kommunstyrelser och remissförfarandet. Därutöver har strategiska samtal förts med bland andra berörda vattenmyndigheter, strukturfondspartnerskapen samt yrkesfisket.

Samverkan med närliggande Leaderområden har genomförts i syfte att samskriva behov och möjligheter till gränsöverskridande **projektutveckling och gemensamma administrativa möjligheter**.

3. Utvecklingsområdet

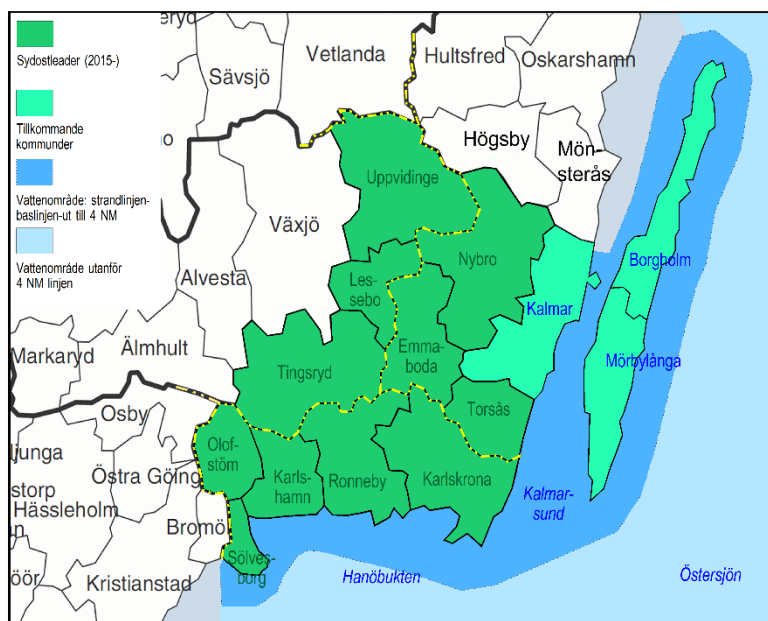
3.1 Tabell med statistik

Invånare	
Totalt antal invånare i utvecklingsområdet inklusive tätorter > 20 000 invånare	321 330 inv
Antal invånare i utvecklingsområdet, exklusive tätorter > 20 000 invånare	226 611 inv
Områdets storlek i km ² utanför tätorter > 20 000 invånare	11 475,4 km ²
Antal invånare per km ² , inklusive tätorter	25,9 (2019)
Antal invånare per km ² , exklusive tätorter	20 (2019)
Antal invånare per km ² , Nord och Väst E 22	14,5 (2019)
Kvinnor	
Antal invånare 0-15 år	20 938
Antal invånare 16-24 år	8 568
Antal invånare 25-44 år	23 775
Antal invånare 45-64 år	28 295
Antal invånare 65 år eller äldre	29 444
Totalt antal kvinnor	111 020
Andel invånare 0-15 år	0,09
Andel invånare 16-24 år	0,04
Andel invånare 25-44 år	0,10
Andel invånare 45-64 år	0,12
Andel invånare 65 år eller äldre	0,13
Män	
Antal invånare 0-15 år	21 816
Antal invånare 16-24 år	10 699
Antal invånare 25-44 år	25 222
Antal invånare 45-64 år	29 913
Antal invånare 65 år eller äldre	27 941
Totalt antal män	115 591
Andel invånare 0-15 år	0,10
Andel invånare 16-24 år	0,05
Andel invånare 25-44 år	0,11
Andel invånare 45-64 år	0,13
Andel invånare 65 år eller äldre	0,12
Andel invånare som är utrikes födda	0,14 (Varierar stort mellan kommuner 8,5 - 25,9 %); (Riket 19,6 %)
Medelinkomst 20 – 64 år (2019)	26 100 kr. (Riket 29 200 kr)

Kommuner, tätorter, befolkningsutveckling och arbetsmarknad	
Kommuner som omfattas av strategin	Borgholm, Emmaboda, Karlshamns, Karlskrona, Mörbylånga, Kalmar, Lessebo, Nybro, Olofströms, Ronneby, Sölvesborg, Tingsryd, Torsås, Uppvidinge (undantaget tätorter överstigande 20 000 inv).
Landskapstyper och landmärken	Kust-, skärgård, jordbruks- och skogsbygd biosfärsområde, världsarv, broar, kastell, fort, slott och fyror.
Tätorter och utvecklingscentra	Blekinge län: Karlskrona, Jämjö, Rödeby, Nättraby, Ronneby, Kallinge, Bräkne-Hoby, Hallabro, Karlshamn, Mörrum, Asarum, Sölvesborg, Mjällby, Olofström, Jämshög, Kyrkhult, Hållaryd, Kronobergs län: Tingsryd, Urshult, Ryd, Väckelsång, Vissefjärda, Långasjö, Örrefors, Lenhovda, Åseda, Lessebo, Alstermo, Hovmantorp, Kosta Kalmar län: Emmaboda, Torsås, Nybro, Alsterbro, Bergkvara, Söderåkra, Byxelkrok, Borgholm, Löttorp, Färjestaden, Mörbylånga, Kalmar, Lindsdal, Smedby, Hagby, Halltorp, Rinkabyholm, Ljungbyholm och Trekanten.
Befolkningsförändring för åren 1970 - 2019	+ 5,7 %; (Riket 18 %)
Befolkningsförändring (2020)	+ 249 inv = 0,08 %; Riket + 51 706 = 0,5 % (Kalmar +862, Mörbylånga +238, Torsås +24, Sölvesborg +4. Övriga kommuner minus).
Årlig bedömd befolkningsökning från 2021	+ 0,5 – 1 %
Så många har jobb 20 – 64 år (2020)	79,2 %; Riket 79,4 %
Arbetslöshet i procent (2020)	9,5 %; (Riket 8,3 %)
Arbetslöshet bland unga (18–24 år) i %	12,1 %; (Riket 8,8 %)
Andel utrikesfödda invånare i procent	14 % (Varierar stort mellan kommuner 8,5 - 25,9 %); (Riket 19,6 %)
Antal nystartade företag per 1 000 invånare (2019)	8,4% 2019. (Riket 10,7 %)
Andel företagare i procent (2018)	6,9 %. (Riket 6,1 %)
Medelålder	44,6 år. (Riket 41,3 år)

3.2 Det gränsöverskridande utvecklingsområdet

(Ny mer "professionell" karta även omfattande huvudorter, sjöar, vattendrag, vägar och järnvägar mm är under framtagande)

SydostLeader

Vårt ansökta område i sydöstra Småland och Blekinge omfattar 14 kommuner över tre län

Yta	11 475 km ²
Befolkning	226 611 inv (exkl. tätorter enl EJFLU)
Vattenyta	1 786 km ²
Medelålder	44,6 år
Medelinkomst	26 100 kr/mån
Arbetslösa	9,5 %
Ungdomsarbetslöshet	12,1 %

Vårt utvecklingsområde sträcker sig över fjorton kommuner; Borgholm, Emmaboda, Kalmar, Karlshamn, Karlskrona, Mörbylånga, Lessebo, Nybro, Olofström, Ronneby, Sölvesborg, Tingsryds, Torsås samt Uppvidinge kommuner. Utvecklingsområdet sträcker sig därvid över tre län i sydöstra Sverige; Blekinge-, Kalmar- och Kronobergs län.

Området kännetecknas av våra vatten där hav, kust, åar och sjöar sammanbinds i ett unikt utvecklingsområde. Från Hanöbukten via Mörrumsån, sjön Åsnen, Alsterån, Kalmarsund och Ölands farvatten till Utklippan, förbinder våra vattenavrinningsområden, sjöar och hav Småland och Sveriges sydostkust med Blekinges skärgård. I utvecklingsområdet finns även Biosfärområde Blekinge Arkipelag, världsarven Södra Ölands odlingslandskap och Örlogsstaden Karlskrona samt Åsnens nationalpark.

Flera av våra vatten är av riksintresse och utvecklingsområdet kombinerar det bästa från två tidigare områden, SydostLeader och Lokal utveckling KalmarÖland. Världsarven, nationalparken och biosfärsområdet inom utvecklingsområdet har fortsatt en stor och outnyttjad potential och även ur besöksnäringssynvinkel.

Området har en differentierad och skiftande landskapsbild, från kust och hav till inland med skog, åar och insjöar. Det är nödvändigt att samarbeta över såväl geografiska områden som funktions- och sektorsövergripande gränser. I utvecklingsområdet finns stor potential till erfarenhetsutbyte och kompetensöverföring mellan kust- och inlandskommuner, län och regioner.

Vår strävan är även att, för vår områdesutveckling och tillväxt, identifiera och utveckla strategiska samarbeten med andra fondaktörer, Leaderområden, myndigheter och organisationer. Traditionellt finns en bra samverkan med närliggande Leaderområden i syfte att analysera och stödja behov och möjligheter till gränsöverskridande projektutveckling. Ett strategiskt samarbete förs kontinuerligt och främst med Leader Linné Småland, Leader

~~Kustlandet, Leader Astrid-Lindgrens hembygd och Leader Skånes-Ess för att säkerställa såväl ett reellt gemensamt utvecklingsarbete som för att utesluta risken för dubbelfinansiering.~~

Befolkningsutveckling och demografi

Stora delar av befolkningen i vårt utvecklingsområde är koncentrerade till de större tätorterna och längs den östra och södra kusten. För de inre och norra delarna är befolkningstätheten dock så låg som runt 14 invånare per km² och svarar också för stora delar av områdets befolkningsminskning. Även om invandringen runt 2015 över tid medfört en befolkningsökning kan konstateras att, förutom några tätorter, senaste året medfört en befolkningsminskning i stora delar av utvecklingsområdet.

Den, i många delar av området, negativa befolkningsutvecklingen har även medfört en sned åldersfördelning med en högre andel äldre. Den högre medelåldern har efterhand även urholkat underlaget för såväl kommersiell som samhällelig service på vår landsbygd och skärgård.

Utvecklingsområdets totala invånarantal är drygt 226 000, till detta kommer Kalmar, Karlshamn och Karlskrona tätorter som är områdets tätorter med mer än 20 000 invånare. Befolkningen är ojämnt fördelad både geografiskt och åldersmässigt men prognosen är svagt positiv, där bl. a Linnéuniversitetet och Blekinge tekniska högskola kan bidra till inflyttning av fler yngre personer och barnfamiljer.

Natur- och kultureresurser

Inom området finns stor variation i naturmiljön. Utvecklingsområdet består av stora odlingslandskap, framförallt i de östra och södra delarna, för att mer övergå i skogslandskap med talrika sjöar och åar i väster och nordväst.

Den samlade kuststräckan är drygt 100 mil lång om våra öar räknas in. Den kustnära miljön präglar stora delar av området, där närheten till hav och vatten är omedelbar, vilket ger goda grundförutsättningar för såväl jordbruk som boendemiljö för både besökare och bofasta. Kulturarvet är starkt närvarande och i varierande former med exempelvis fornlämningar, historiska platser, byggnadsverk, världsarv, nationalpark och biosfärområde samt odlingslandskap. Det moderna kulturutbudet bjuder idag dessutom på utmärkta möjligheter till scenkonst, festivaler och evenemang samt utställningar och museal verksamhet.

Parallellt med ett av våra tidigare samverkansprojekt - Destination Åsnen - har Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Kronobergs län 2017 bildat en nationalpark i Åsnen. Ett strategiskt samarbete av största vikt där ambitionen är att utveckla Sveriges första Destinationsnationalpark. Området ligger i Tingsryds och Alvesta kommuner och på gränsen till Växjö kommun.

Biosfärområdet Blekinge Arkipelag, som innefattar kusten och skärgården i Karlskrona, Ronneby och Karlshamns kommuner (nu även **Sölvesborg och formellt** från årsskiftet 21/22), ska även fungera som ett modellområde för hållbar utveckling med syfte att skapa en balans mellan människa och miljö. Världsarven Örlogsstaden Karlskrona och Södra Ölands odlingslandskap är värdefulla från kultur- eller naturmiljösynpunkt och vittnar på ett unikt sätt om jordens och människans historia i vårt område.

~~De kulturhistoriska gränserna sammanfaller med landskapets geografiska skiljelinjer.~~ Det gemensamma kulturarvet, i gränstrakterna mellan det gamla och nya Sverige, är tillsammans med våra unika naturtillgångar värdefulla för att ge identitet för de boende och en ökad attraktivitet för besökare.

Näringsliv, föreningsliv, service och infrastruktur

Sammantaget har vårt område en något högre andel företag med koppling till jordbruk, livsmedelsproduktion och besöksnäring, jämfört med rikets genomsnitt. Näringslivet på landsbygden domineras av små företag, samtidigt som andelen nyföretagare minskat något. De kommunala organisationerna är stora och viktiga arbetsgivare med en dominerande särställning inom vissa sysselsättningsområden. Möjligheten till pendling är här en viktig förutsättning för en fungerande arbetsmarknad i vårt utvecklingsområde.

Områdets föreningsliv är starkt, välorganiserat och omfattar i stort sett alla sektorer, med byalag, idrotts-, kultur-, samhälls-, intresse- och företagarföreningar, där småskaligheten medför att det är vanligt förekommande med korskopplingar mellan föreningar och sektorer. Detta förklaras av att många individer är aktiva i flera olika föreningar vilket även främjar informations- och kunskapsutbyten. **Föreningslivet är därmed ofta navet i våra bygders landsbygdsutveckling.**

Kopplat till områdets föreningsliv finns befintliga fysiska mötesplatser som ofta har ett traditionsbundet nyttjande. Innan nya fysiska mötesplatser planeras och byggs bör ett bättre och effektivare nyttjande av befintliga mötesplatser kunna diskuteras och övervägas. Ett smartare utnyttjande av resurserna kan även leda till bättre social delaktighet. Utvecklingsområdets tillgång till såväl offentlig som kommersiell service koncentreras allt mer till områdets tätorter och servicecentrum samtidigt som både offentliga och privata serviceaktörer allt oftare hänvisar från en fysisk till en digital/virtuell serviceplats, som inte alltid är lättillgänglig för en åldrande befolkning och en begränsad tillgång till digital uppkoppling på landsbygden.

Utvecklingsområdet präglas delvis av relativt stora avstånd. Bilberoendet är stort, vilket förklaras av ett mycket glest utbud av allmänna kommunikationer och brist på tvärförbindelser, där pendling till arbete och skola prioriteras. Spårbunden persontrafik finns i mycket begränsad omfattning (ej alls på Öland, i Uppvidinge, Tingsryd eller Torsås) och endast riktat mot större tätorter. I området görs dock betydande satsningar på cykelvägar, i tätortsnära bebyggelse, för pendling till arbete och skola men även för turister.

Trots dagens omfattande satsningar så är den digitala infrastrukturen fortsatt eftersatt utanför tätorter och servicecentrum. Vissa områden på landsbygden är fortfarande helt vita fläckar och dagens satsningar genomförs för främst fiber. Snabb och stabil uppkoppling är en avgörande utvecklingsfråga för att kunna tillhandahålla och ta del av varor, tjänster och information och nu särskilt på **vår landsbygd och i skärgård.**

Livskvalitet, lokal anda och de sociala förutsättningarna

Stora delar av vårt område har mycket hög attraktionskraft med såväl tillfälliga besökare, delårsboende, inflyttare som permanentboende, vilka tillsammans ger området dess unika karaktär. Delårsboende är en särskilt intressant grupp då de har en lokal anknytning och är positivt inställda till att tillbringa mer tid i området. Årstidsvariationerna är markanta både i

områdets samlade utbud och antalet människor i rörelse. Variationerna i kombination med klimatet skapar den livskvalitet och lokala anda som ger området dess särart.

Medelinkomsten för invånarna i utvecklingsområdet är fortsatt ca 10 % lägre än riket i övrigt. Enligt SCB har nettoinkomständringen för vårt områdes inre delar, över tid, varit så låg som nästan hälften av rikets medianvärde.

Ett annat mått för att visa utvecklingsområdets ekonomiska standard är familjernas köpkraft. Den har under nuvarande programperiod haft en mycket låg ökning och endast hälften mot jämförbara områden i vår närhet.

Inom området finns tillgång till ett brett utbud av utbildningsanordnare och på olika nivåer i form av universitet, högskola, gymnasieskolor och folkhögskolor med olika inriktningar samt studieförbund.

Idag bor det 2 % färre kvinnor än män i vårt område, en större differens än riket i övrigt (0,6 %). Kalmar och Mörbylånga avviker här med 0,5 % fler kvinnor. Området utanför nämnda tätorter har en lägre andel kvinnor och det kan konstateras att det över tid i större utsträckning sker en utflyttning av kvinnor från områdets inre och norra delar.

Arbetsmarknaden

Andelen öppet arbetslösa i utvecklingsområdet är något högre än riket i övrigt och med en ökande arbetslöshet. Inom det privata näringslivet i regionen upplevs det trots detta problematiskt att få tag på arbetskraft med rätt kompetens och med högre utbildning.

Andel nya svenskar i området varierar starkt. Många nysvenskar har en gedigen erfarenhet av entreprenörskap och en grundläggande inställning och kunskap som vi kan lära oss mycket av. Positivt, kopplat till vårt områdes demografiska utveckling, är även att majoriteten av dessa är under 40 år.

Trots att antalet utrikesfödda som förvärvsarbetar har ökat har andelen förvärvsarbetande av befolkningen inte förändrats nämnvärt för gruppen utrikesfödda. Vi konstaterar att våra utrikesfödda kommer att ha stor betydelse för den framtida sysselsättningen, då de i flera delar av området står för den största befolkningsökningen i de åldrar då flest arbetar. Med en fungerande integrationspolitik är detta en fantastisk och viktig resurs och särskilt för vår landsbygd. Integration av personer med utländsk bakgrund har därmed hög prioritet bland våra horisontella mål.

Ungdomar förknippar ofta och kanske främst vårt områdes inre delar med en nedåtgående utveckling, vilket också minskar områdets attraktionskraft. Vårt utvecklingsområde har även en betydligt högre ungdomsarbetslöshet mot rikets medeltal och en utflyttning av yngre människor medför dessutom ett minskat nytänkande i regionen. Utflyttningen har även medfört att andelen med eftergymnasial utbildningsnivå (3 år eller längre) totalt nästan är 25 % lägre än riket i övrigt och för enbart män hela 40 % lägre.

Miljö och energi

Sydöstra Sverige kommer att påverkas kraftigt av klimatförändringar och kan bli det område som får störst miljööutmaningar i hela Sverige. Den slutsatsen har bl. a *Klimat- och sårbarhetsutredningen* dragit i sitt tidigare slutbetänkande följt av regeringens *Nationell strategi för klimatanpassning*.

Några intressanta utmaningar för vårt område är därmed behovet av anpassningsåtgärder för att minimera skadorna av ökad skogstillväxt och jordbruksproduktion, torkan samt att bevara den biologiska mångfalden.

Att Östersjön i vårt närområde riskerar dramatiska förändringar av ekosystemen är väl känt och att vattenkvaliteten i våra sjöar och vattendrag kan försämrats, vilket kräver insatser för att motverka förorening/övergödning och samtidigt upprätthålla en god dricksvattenkvalitet samt skapa goda förutsättningar för såväl våra biotoper som fisken.

Både vind- och vattenkraft samt **sol- och** bioenergi är områden som kan utvecklas i vårt område och många platser har också goda förutsättningar för olika former av alternativa förnybara energikällor. Åtgärder för klimatsmart energitillgång och en balanserad och hållbar livsmiljö är därmed avgörande för utvecklingsområdets framtid.

3.3 Behov och utvecklingsmöjligheter

SydstLeaders prioriterade behov och utvecklingsmöjligheter

Småskalig entreprenörsutveckling

Vårt Leaderområde är inne i en strukturomvandling där en viktig komponent att lyckas är förnyelseförmågan hos våra entreprenörer. För att undvika att strukturomvandlingen ska få negativa effekter i vårt område behöver fler **och starkare små och medelstora** företag utvecklas.

Vår bedömning är att det ofta är i **micro- och småföretag** tillväxten skapas i vårt område. Det finns också en stark tradition i Leaderområdet att tänka och verka entreprenöriellt. Genom denna starka entreprenörsanda ser vi möjligheter att främja konkurrenskraften genom andra sätt att arbeta, utveckla samt distribuera och paketera produkter.

Kommande viktiga innovationsarbete kan med fördel bedrivas i samarbete inom trepartnerskapet där våra sektorer har olika förutsättningar och logik för sina innovationsarbeten och kan därmed komplettera varandra. Här är samtidigt viktigt att bättre kunna ta tillvara på unga människors innovationsförmåga. Kombinationen av små företag med relativt sett lågutbildad arbetskraft medför ett ökande behov av samarbeten för kompetensutveckling, satsningar på forskning och kunskapsdriven produktutveckling.

I detta sammanhang är exempelvis Linnéuniversitetet och Blekinge tekniska högskola delvis outnyttjade resurser, där samverkan mellan det lokala entreprenörer och studenter/forskare är en möjlighet att skapa positiva effekter för båda parter.

Potentiella förbättringsområden är även hur information och logistik mellan producenter och restauratörer och andra förbättras och förmedlas. Här finns potential att även skapa möjligheter för ungdomar och utrikesfödda att snabbare komma in på arbetsmarknaden.

Potentialen att öka entreprenörskapet inom befintliga näringar samt för vårt område hittills tämligen utvecklade branscher måste tillvaratas men även stödja utvecklingen av nya produkter och evenemang. Ny teknik ger också möjlighet till nya kunskapsintensiva företag på landsbygd och i skärgård där kunskap om och tillgång till digitala tjänster kan ge ett mera heltäckande serviceutbud.

Att endast öka tillgången till digital infrastruktur och olika logistiklösningar är inte tillräckligt för att lyckas. Här behövs även kontinuerlig kompetensutveckling för både användare och utvecklare av olika såväl funktions- som digitala- och andra tjänster.

Utvecklingsbehov

- 1) *Kompetensutveckling - Certifieringar*
- 2) *Digitala tjänster och samordnade logistiklösningar*
- 3) *Matkultur - Småskalig livsmedelsproduktion*
- 4) *Hållbart vattenbruk*
- 5) *Lokal arbetsmarknad - Genom samverkan*
- 6) *Förädling/produktutveckling*
- 7) *Information och marknadsföring*

Livskvalitet och attraktionskraft

Vårt Leaderområde har haft en lägre befolkningsutveckling än riket i övrigt och utvecklingen på sikt ser, med några få undantag, heller inte positiv ut. För att säkerställa tillväxt krävs att fler och främst ungdomar och unga vuxna flyttar till, stannar och verkar i området.

Vårt område har även hög arbetslöshet och särskilt bland ungdomar. En grundläggande faktor för att människor ska välja att bo här är möjligheten till försörjning och hög livskvalitet på sin fritid. Om ungdomar och nya svenskar inte lyckas ta steget in på arbetsmarknaden finns en risk att den för närvarande relativt höga ungdomsutflyttningen fortsätter.

Attraktiviteten har stor betydelse för vår livskvalitet. Därför är det även viktigt att arbeta med vårt områdes natur-, kultur- och kreativa aktivitetsutbud. SydostLeader har en unik mix av skiftande natur- och landskapsmiljöer inom en lättillgänglig geografisk yta där en mängd olika aktiviteter och upplevelser kan erbjudas. Allt från naturupplevelser i skogs- och skärgårdsmiljöer med världsarv, biosfärområde, nationalpark/-reservat, världskänt

hantverkskunnande till olika musik- och kulturupplevelser som t ex. festivaler, vilket ger området dess unika karaktär.

I området finns även en växande hästnäring. Genom att tydliggöra livskvalitet på landsbygden och med närhet till medelstora regionala städer och universitets-/högskolecentra görs området mer attraktivt.

Vårt aktiva föreningsliv och starka bygdegemenskap skapar bra förutsättningar för att ytterligare stärka områdets attraktivitet. För att en plats ska upplevas som attraktiv och trivsam för boende, företag och besökare krävs även rimlig tillgång till service, såväl offentlig som kommersiell. En starkare besöksnäring innebär här att det skulle ge bra förutsättningar att bibehålla service även på våra mindre orter. Behov finns även att syn- och tillgängliggöra utbudet av fritidsaktiviteter för att de ska komma fler till del.

Faktorer såsom nya köpbeteenden, pendlingsmönster och den starkt växande e-handeln påverkar också serviceutbudet och servicebehovet. Våra aktörers förmåga att anpassa sig och invånarnas engagemang och intresse i frågan är avgörande avseende den kommersiella servicen.

Utvecklingsbehov

- 1) *Lyfta landsbygden/skärgårdens livskvalitet - För hälsa och välbefinnande samt arbetsliv*
- 2) *Engagera deltidsboende och nya grupper*
- 3) *Föreningslivets potential*
- 4) *Växande hästnäring*
- 5) *Attraktiva boendemiljöer*
- 6) *Offentlig och kommersiell service*
- 7) *Stärka **möjligheten till utbildningsinsatser** - Fler kvar/åter till landsbygden/skärgården*
- 8) *Information och marknadsföring – Unika, nära och attraktiva livsmiljöer*

Energiomställning – Förnyelsebar energi

För att en hållbar samhällsutveckling ska bli möjlig krävs omställning till hållbara energisystem med åtgärder inom flera områden. Då vi idag använder mer energi än vad som produceras behöver vi även öka vår produktion av hållbar energi samtidigt som vi även behöver förändra våra mönster och vanor för hur vi lever, reser och bor. Åtgärder för klimatsmart energitillgång och en balanserad och hållbar livsmiljö är därmed avgörande för utvecklingsområdets framtid.

På energiområdet kommer det att krävas omfattande insatser för att uppnå våra regionala mål att minska utsläpp av fossil koldioxid. Framför allt gäller det transportsektorn men även produktionstekniken av fossilfri energi behöver utvecklas.

Inom vårt Leaderområde finns goda förutsättningar för att utveckla förnybara energikällor som sol- och vindkraft, **vattenkraft**, biodrivmedel och vätgas i kombination med bränslecellsteknik och många platser har också goda förutsättningar för alternativa förnybara energikällor.

I Leaderområdet finns många engagerade intressenter som arbetar för att ställa om till ekologiskt hållbara lösningar. Både inom energi och vattenområdet finns en rad små och medelstora företag med utvecklingspotential. Även inom den ideella sektorn finns ett starkt engagemang för vår miljö i allmänhet och vattenmiljöfrågor i synnerhet. Linneuniversitetet är här en stark och intresserad partner.

Erfarenheterna från tidigare genomförda Leaderprojekt visar här att småskaliga lokala initiativ kan göra positiv skillnad för både miljö och tillväxt.

Utvecklingsbehov

- 1) *Utveckla och producera förnyelsebar energi - Förnyelsebara bränslen och elektrifiering*
- 2) *Kartläggning - Resurser från jordbruket som en del av energiomställningen*
- 3) *Kompetensutveckling – Hållbar energi*
- 4) *Främja nätverk och samverkansprojekt*

Smarta landsbygder - Utveckling och delaktighet

En viktig möjlighet till en attraktivare landsbygd och skärgård är att utveckla ”smarta landsbygder”, där Leadermetoden kan stödja skapandet av alternativa lösningar på digitaliseringens möjligheter, kommunikationer och service.

Genom smarta byar kan vi skapa ett mervärde för landsbygds- och skärgårdsområden och samhällen där invånare, företag, föreningar och kommunen kommunicerar och samspelar och tar tillvara på platsens tillgångar, kunskaper och invånarnas förmåga till handlingskraft. Allt för att utveckla nya möjligheter och där traditionella och nya nätverk av tjänster förbättras med hjälp av digitala, telekommunikativa eller innovativa metoder som praktiseras genom att använda kunskap.

På varje plats finns unika förutsättningar utifrån bland annat naturtillgångar, tillgången till service och inte minst de människor som bor där. Det innebär att utmaningarna också är olika när man vill testa nya lösningar på lokala utmaningar. Det kan handla om att

- ge unga på orten möjlighet att utvecklas på platsen
- ta till vara på digitala möjligheter för att underlätta vardagslivet med samordnade servicetjänster olika aktörer erbjuder
- samordna transporter
- ta tillvara på lokala kompetenser och engagemang
- stärka identiteten och stoltheten för bygden bland barn och unga eller
- utveckla digitala lösningar för att bidra till en ökad livskvaliteten bland invånarna på orten

Andra möjligheter är att ta tillvara och utveckla fördelen i våra bygders närhet till kontinenten och större tätorter och därmed boendets och besökarens korta pendlingsavstånd och restider. Samtidigt bör vi utveckla nya sektorsövergripande lösningar för ökad offentlig och kommersiell service.

Utvecklingsbehov

- 1) *Nya tekniska lösningar - Digitaliseringens möjligheter*
Möjliggöra och utveckla digitala distanskonton
Arbeta på distans - Närarbetsplatser/arbetshubbar
- 2) *Samordna kommersiell och offentlig service*
- 3) *Samordna servicetjänster*
- 4) *Kommunikationer*
Förbättrad kollektivtrafik på landsbygd/i skärgård
Samordna transporter
Olika/nya pendlingsmöjligheter

Destinationsutveckling – Natur-, kultur-, fiske- och kreativ turism

I vårt Leaderområde föreligger en uppenbar möjlighet att främja destinationsutveckling och nyföretagande inom den växande besöksnäringen. Fördelen ligger såväl i inflödet av kapital i form av besökare men även att det bidrar till att öka områdets attraktivitet.

För att skapa tillväxt inom näringen krävs samverkande destinationsutveckling av befintliga och nya aktörer samt skapande av fler besöksanledningar som exempelvis kreativ turism. Till detta kommer även en effektivare och mer samordnad marknadsföring.

Besöksnäringen är ofta platsbunden och har stor potential även i mer befolkningsglesa områden. Utöver att skapa nya affärsmöjligheter är turism ofta det första steget mot bredare utvecklingsmöjligheter där man fångas av en plats och sedan kanske funderar att flytta dit eller investera. Potentialen att öka vår exportmognad inom besöksnäringen är stor och även att utveckla nya produkter och evenemang.

Ny teknik ger här också möjlighet till nya kunskapsintensiva företag i attraktiva områden. Dessutom kan våra turismaktörer närmare integreras med företagarföreningar. I delar av vårt Leaderområde har vi redan en samverkan vad gäller kulturinstitutioner – dessa är möjliga och naturliga kanaler som kan användas och vidareutvecklas framöver. Våra event kan stödjas ytterligare, då dessa genom sin genomslagskraft drar till sig många besökare, vilket också kan gagna andra näringar. Detta gäller t ex såväl festivaler och hantverksmässor som jakt- och vildmarksmässor, vilka i flera avseenden upplevs vara unika, **men även event mer riktade till våra ungdomar.**

Dagens olika typer av leder upplevs ibland alltför "spretiga" och insatser bör göras för att koppla ihop och kombinera dessa med matställen, caféer, övernattningsplatser och aktiviteter men även i form av tematurism. Samtidigt bör de göras mer tillgängliga med lämpliga kartunderlag, inlagda data och "ljud- och bildsättning" efter intresse och behov.

Unga är idag även producenter av kultur och kreativa produkter – inte bara konsumenter. Det är här viktigt att personer med liknande intressen kan mötas för att utvecklas och finna nya möjligheter och därmed stärkas att bli entreprenörer och producenter för kultur. Inflyttade både från andra delar av Sverige och från andra länder, har en annan syn på vårt område med delvis andra förväntningar, vilket bör främjas för att få nya, innovativa tankar och idéer.

Utvecklingsbehov

- 1) *Säsongsutveckling*
- 2) *Affärs- och kompetensutveckling, exportmognad, certifiering*
- 3) *Produktutveckling, nya produkter och även mer bekväma, exklusiva erbjudanden*
- 4) *Kultur- och kreativ turism*
- 5) *Tematurism*
- 6) *Aktivitetsturism*
- 7) *Paketering och samverkan, erfarenhetsutbyte*
- 8) *Natur- och hållbar turism (ekoturism)*
Hälsö-/rekreationsturism
- 9) *Evenemangs-/eventutveckling*
- 10) *Marknadsföring, försäljningsorganisationer*

Miljöåtgärder

Trots minskade klimatpåverkande utsläpp och förhållandevis låga utsläpp per invånare i vårt område så räcker det inte för att nå våra regionala miljömål. Klimatförändringar visar sig även i form av perioder med mindre nederbörd, torka och låga nivåer i våra vattenavrinningsområden samt grundvatten.

Bedömningen är att nuvarande åtgärder inte är tillräckliga och utmaningar är bland annat utsläppen från personbilstrafiken. Viktiga utvecklingsbehov är hur vi kan ställa om bilflottan till olika förnyelsebara bränslen och här krävs både informationsinsatser och utbyggnad av infrastruktur.

För att nå en hållbar utveckling behöver även klimatsmarta persontransporter som kollektivtrafik och cykel öka och särskilt på vår landsbygd/skärgård samtidigt som mer klimatvänliga åtgärder igångsätts på bred front. Här finns möjligheter att dra nytta av den kompetens som idag finns inom miljö- och hållbarhetsprofilen på såväl Linnéuniversitetet som Blekinge tekniska högskola, med forskning inom bland annat strategisk hållbar utveckling och fokus på bland annat transporter.

Miljösituationen i Östersjön och våra vattendrag är trots mycket uppmärksamhet, fortfarande starkt hotad. Det handlar om utsläpp av närsalter från enskilda avlopp, jordbruk och annan markanvändning men även kemikalier och tungmetaller från industri och dagvatten som ger förändrade ekosystem, påverkar den ekologiska statusen och marinbiologiska mångfalden.

Åtgärder för klimatsmart energitillgång och en balanserad och hållbar livsmiljö är därmed avgörande för utvecklingsområdets framtid. Både sol-, vind- och vattenkraft liksom bioenergi är områden som bättre kan utvecklas i vårt område och många platser har också goda förutsättningar för alternativa förnybara energikällor.

Inom såväl energi som vattenområdet finns en rad små och medelstora företag med utvecklingspotential och inom frivilligsektorn finns ett starkt engagemang för miljö i allmänhet och vattenmiljöfrågor i synnerhet. Erfarenheterna från tidigare genomförda Leaderprojekt visar att småskaliga lokala initiativ kan göra positiv skillnad för både miljö och tillväxt.

Utvecklingsbehov

- 1) Ekologiskt hållbara lösningar som konkurrensfördel
- 2) Lokala hållbarhetsanalyser – Minska utsläppen - Engagera unga
- 3) Utveckla vattenvårdsarbete i samverkansform genom goda exempel
Förstärk och nyttja nätverk
- 4) Miljöåtgärder som främjar besöksnäring och företagande samt förbättrar livskvaliteten
- 5) Informationsinsatser
- 6) Kompetensutveckling inom hållbar utveckling
- 7) Utbyggnad av miljövänlig infrastruktur

Strategiska samarbeten

Dagens komplexa samhällsproblem och samhällsutmaningar ställer krav på ökad samverkan mellan olika aktörer för att brygga över de utmaningar som finns när aktörer styrs av olika uppdrag och mandat. Vårt Leaderområde har stora möjligheter att skapa samordningsvinster när det gäller samarbeten mellan olika aktörer inom trepartnerskapet och därmed bättre kunna stödja olika utvecklingsbehov.

Det är nödvändigt att samarbeta över såväl geografiska områden som funktions- och sektorsövergripande gränser. Inom SydostLeader finns även en stor potential till erfarenhetsutbyte och kompetensöverföring mellan kust- och inlandskommuner.

Vår strävan bör därför vara att identifiera, stärka och vidareutveckla redan fungerande strategiska samarbeten samt kartlägga, initiera och stötta nya samarbeten med andra fondaktörer, leaderområden, myndigheter och organisationer, såväl med nationella som internationella partners.

De lokala utvecklingsgrupperna har ofta en strategisk påverkan på en bygds utveckling, då utvecklingsgrupperna säkerställer det underifrånperspektiv som är en viktig faktor för att fånga upp lokala behov. Det kan handla om allt från attraktion och samhällsservice till miljö- och fiskevårdsfrågor.

Ungdomar är en intressant grupp som kan vara svåra att organisera, om de inte känner ett starkt engagemang. Här är det extra viktigt med ett tydligt underifrånperspektiv. Därmed ska våra projekt för ungdomar genomföras tillsammans med våra ungdomar.

En annan viktig grupp är våra invandrarföreningar, som är en form av lokala utvecklingsgrupper, men med särskilda förutsättningar och behov. Det främsta syftet med samverkan är här att stödja och bidra till en bra och fungerande integrering.

Utvecklingsbehov

- 1) "Gränssamverkan" – Entreprenörskap, destinationsutveckling och miljöåtgärder tillsammans med andra Leaderområden
- 2) Vattenmiljöfrågor i Östersjön tillsammans med andra Leaderområden och länsstyrelser
- 3) Vattenägarförbund och vattenråd för arbetsmetoder och förvaltningsmodeller till havs och i avrinningsområden
- 4) Samordning och uppväxling av projekt med regioner och länsstyrelser
- 5) Samverkan nätverk och utvecklingsgrupper - Förbättra och stärka samhälls-/kommersiell service och samhällsutveckling
- 6) Stärka trepartnerskapets betydelse
- 7) Samverkan mellan hamnar i regionen

4. Mål, insatsområden och indikatorer

4.1 Vision

”SydostLeader bygger samverkan för smartare landsbygd och skärgård med hållbar tillväxt och utveckling - för ökad livskvalitet och attraktivitet”

Med **Hållbar tillväxt och utveckling** ser vi främst till individers sociala hälsa och skapar långsiktig möjlighet till försörjning samtidigt som vi värnar den biologiska mångfalden och en bra livsmiljö.

Vi vill genom **Blå tillväxt och utveckling** främja ett småskaligt hållbart kustnära fiske med levande kustsamhällen och vår landsbygd med konkurrenskraftig akvakultur och vattenaktiviteter samt en bättre vattenmiljö.

Med **Grön tillväxt och utveckling** vill vi stärka våra lokala entreprenörers konkurrenskraft och öka nyföretagandet med ett minskat utsläpp av skadliga ämnen.

4.2 Mål

Det finns en stor potential att skapa lokal utveckling genom Leaderåtgärden i vårt område genom att fokusera på områdets styrkor, tillgångar och utvecklingsmöjligheter i form av vårt geografiska läge med värdefulla vattenmiljöer, natur- och kulturvärden och starka entreprenörstradition.

Vår ambition i utvecklingsstrategin är därmed att vidareutveckla fyra övergripande mål och därigenom stärka våra bygders utvecklingsförmåga och den lokala arbetsmarknaden samt bygga samverkan mellan landsbygd och stad.

Valda mål bidrar till målen inom CAP:s allmänna mål för 2021-2027, som att stödja miljövard och förbättra den socioekonomiska strukturen men även särskilda mål som att främja sysselsättning, hållbar utveckling och miljö, horisontella mål och lokal utveckling i landsbygdsområden.

Våra mål är även framtagna i linje med våra regioners pågående arbete med kommande utvecklingsstrategier och i dialog med våra fjorton medlemskommuners utvecklingsplanarbete. Allt i syfte att skapa tydliga mervärden till det utvecklingsarbete som kommer att göras i området.

SydostLeaders främsta utvecklingsmöjligheter kan därmed sammanfattas i fyra övergripande mål:

1. *Hållbara livsmiljöer och landskap*
2. *Ökad livskvalitet och attraktionskraft*
3. *Smartare landsbygd med ökad service*
4. *Stärkt småskalig entreprenörsutveckling*

Övergripande mål

SydostLeader har fyra övergripande mål för sin utvecklingsstrategi.

Hållbara livsmiljöer och landskap

Våra livsmiljöer både på land och i vatten är inte oändliga. Ambitionen måste därför vara att vår regionala tillväxt kan ske i balans med en hållbar miljö. Detta såväl genom att öka medvetandet och förståelsen för våra miljöbehov men även vidta olika former av konkreta miljö- och energiåtgärder.

Våra vattenavrinningsområden binder ihop landsbygden med kusten och havet. Båda är därmed beroende av varandra för att skapa en hållbar utveckling. På land är det viktigt att utveckla samarbeten för förvaltning av våra höga natur- och kulturmiljöer och kulturhistoriska platser i samverkan med andra aktörer och intressenter. Det är ett komplext område att arbeta med och en stor utmaning men nödvändig för att skapa långsiktigt hållbara resultat.

För att en hållbar samhällsutveckling ska bli möjlig krävs även omställning till mer hållbara lokala energilösningar för att uppnå våra regionala mål att minska utsläpp av fossil koldioxid. Här är samverkan med andra fondaktörer avgörande för nå rimliga miljömål.

Viktiga åtgärder där Leadermetoden kan göra skillnad är därmed att stödja vattenvårds- och biotoparbete, miljökartläggningar, förnyelsebara bränslen, småskalig energiutveckling, information och kompetensutveckling, nätverkande samt samverkansprojekt med andra fondaktörer

Ökad livskvalitet och attraktionskraft

För att få fler människor att vilja besöka oss, flytta hit eller investera i våra bygder är möjligheten till försörjning och hög livskvalitet på sin fritid viktig. Attraktiviteten har stor betydelse för vår livskvalitet, därför är det även viktigt att arbeta med vårt områdes natur-, kultur- och kreativa aktivitetsutbud

Det är samtidigt viktigt att tydliggöra vår livskvalitet och syn- och tillgängliggöra utbudet av fritidsaktiviteter, med närheten till allt från vårt biosfärområde, nationalpark/-reservat, världsarv, världskänt hantverkskunnande till olika musik- och kulturupplevelser. Vårt aktiva föreningsliv och en stark bygdegemenskap skapar även de bra förutsättningar för att ytterligare stärka områdets attraktivitet.

För att säkerställa en hållbar tillväxt med rimlig tillgång till framtida service på vår landsbygd krävs att fler och främst yngre och barnfamiljer flyttar till och vill verka i vårt område. I begreppet livskvalitet ingår därmed frågor om försörjningsmöjligheter, hälsa och välbefinnande, en aktiv och samverkande bygdegemenskap, attraktiva livsmiljöer, mötesplatser för ungdomar samt bra basservice för invånarna.

Smartare landsbygd med ökad service

Vår landsbygd och skärgård är platser med stora tillgångar - inte minst de människor som bor på platsen - där tillgångarna kan användas smartare och mer resurseffektivt med lokal kunskap och tradition som bas. Det kan handla om hur man organiserar sig och samverkar smartare och hur man får tillgång till service på nya sätt. Till sin hjälp kan bygdens invånare nyttja eller utveckla nya verktyg med hjälp av de möjligheter digitalisering för med sig.

Dagens tekniska utveckling ger möjlighet till att många yrken och företag blir mindre beroende av geografisk placering. För många, inte minst våra unga, ger de tekniska och digitala möjligheterna upphov till större professionell och personlig frihet för var i landet man vill bo. "Smarta Landsbygder" kan därmed utveckla kreativa lösningar på lokala utmaningar. Genom att använda bygdens unika styrkor och möjligheter kan våra invånare, företag, föreningar och kommunen kommunicera, samspeja och ta tillvara på platsens tillgångar, kunskaper och invånarnas förmåga till handlingskraft med hjälp av digital teknik.

Ny teknik ger också möjlighet till nya kunskapsintensiva företag på landsbygd och i skärgård där kunskap om och tillgång till digitala tjänster kan ge ett mera heltäckande serviceutbud. Här behövs även kontinuerlig kompetensutveckling för både användare och utvecklare av olika såväl funktions- som digitala tjänster som hållbara samordnade service- och transportlösningar samt resemöjligheter på vår landsbygd.

Stärkt småskalig entreprenörsutveckling

I vårt område finns en stark tradition att tänka och verka entreprenöriellt. Genom denna starka entreprenörsanda ser vi, genom ett stärkt förnyelsearbete, möjligheter att främja konkurrenskraften och öka nyföretagandet, främst inom mikro- och småföretag, genom andra sätt att arbeta och produktutveckling.

Kommande viktiga innovationsarbete kan med fördel bedrivas i samarbete inom trepartnerskapet där våra sektorer har olika förutsättningar och logik för sina innovationsarbeten och därmed kan komplettera varandra.

Kombinationen av mikro- och småföretag med relativt sett delvis lågutbildad arbetskraft medför ett ökande behov av kompetensutveckling, satsningar på forskning och kunskapsdriven produktutveckling. I detta sammanhang är samverkan mellan lokala entreprenörer och studenter/forskare en möjlighet att skapa positiva effekter för båda parter.

SydostLeader bör här bli ett bra komplement, till andra aktörer, för bättre förutsättningar hur information och logistik mellan producenter och konsument förbättras och förmedlas samt utveckling av varor och tjänster. Här finns även potential att stärka den lokala arbetsmarknaden för ungdomar och utrikesfödda att snabbare komma in på arbetsmarknaden.

4.3 Insatsområden

SydostLeader avser arbeta med åtta tydligt formulerade och konkreta insatsområden under programperioden, vilka här beskrivs kopplat till aktuella mål för vår utvecklingsstrategi.

Övergripande mål

Insatsområden

Vårt områdes behov och främsta utvecklingsmöjligheter kan sammanfattas i fyra övergripande mål där åtta insatsområden stödjer ett eller flera av dessa mål.

Valda insatsområden ska främst ses som lokala åtgärder och verktyg i syfte att nå Leaderområdets olika mål.

Miljö & energiåtgärder

Miljö- och energiåtgärder där Leadermetoden kan göra skillnad för hållbara livsmiljöer och landskap är exempelvis vattenvårds- och biotoparbete, miljökartläggningar och -analyser, förnyelsebara bränslen, småskalig energiutveckling, laddinfrastruktur, information,

nätverkande och gärna i samverkansprojekt med andra fondaktörer. Detta kan bland annat genomföras genom att Identifiera, utveckla och testa hållbara samverkansprojekt inom trepartnerskapet.

En liknande möjlighet är att stärka och utveckla nätverk mellan aktörer inom miljö- och energiområdet som kan komplettera och tillföra varandra kompetenser och idéer. Det kan även vara aktuellt att främja samverkansprojekt där en grupp företagare eller föreningar vill

genomföra mindre investeringar i test-/demonstrationsanläggningar inom exempelvis småskalig energiutveckling.

Småskalig infrastruktur

För att öka attraktionskraften att stanna kvar eller flytta till vårt område samt öka livskvaliteten för de boende krävs ofta att det finns möjlighet att underlätta en attraktiv boende- och entreprenörmiljö.

Det kan vara utbyggnad av miljövänlig småskalig infrastruktur, tillgång till digital infrastruktur, gemensamma transportlösningar som system för samåkning, cykelvägar eller annat som inte ingår i exempelvis kommunens investerings- och underhållsplaner, men som gör stor skillnad för de boende.

Leadermetoden kan även stödja skapandet av alternativa lösningar på digitaliseringens möjligheter och olika former av kommersiell service. SydostLeader prioriterar ansökningar där nyttan tillfaller flera verksamheter eller boendemiljöer.

Aktiviteter & evenemang

Attraktiviteten har stor betydelse för vår livskvalitet. Därför är det viktigt att arbeta med vårt områdes aktivitetsutbud då dessa genom sin genomslagskraft drar till sig många besökare, vilket även gagnar andra näringar. **Här upplever särskilt våra ungdomar en brist på olika typer av events.**

Utvecklingsbehoven omfattar såväl natur-, kultur- och kreativa aktivitetsutbud som våra varierade och uppskattade festivaler och mässor, vilka i flera avseenden upplevs unika. Här kan även trendspaning och benchmarking uppmärksammas. Inom området finns även en växande hästnäring som kan erbjuda olika former av aktiviteter och evenemang.

Insatser bör även göras för att fortsatt utveckla och kombinera våra olika former av leder med matställen, caféer, övernattningsplatser och aktiviteter men även i form av tematurism. Samtidigt bör vi syn- och tillgängliggöra utbudet av fritidsaktiviteter för att de ska komma fler till del med lämpliga kartunderlag, inlagda data och "ljud- och bildsättning" samt olika fysiska åtgärder efter intresse och behov.

Samtidigt behöver vi i högre grad betona strukturella frågor som gemensam utveckling inom trepartnerskapet på besökscentra, försäljnings- och marknadsföringsorganisationer, certifieringar, olika former av ledarutbildningar samt inte minst fortsatt utveckling av vårt värdskap. Även entreprenörskap och konstnärskap har många beröringspunkter, där nya produkter och kreativa aktiviteter kan utvecklas.

Det finns många exempel på där exempelvis ungdomar och utrikesfödda stärks att bli entreprenörer och producenter för kultur. Det är därför viktigt att personer med liknande bakgrund och intressen kan mötas för att hitta nya möjligheter.

Affärsutveckling

Vårt Leaderområde präglas av en stark tradition av entreprenörskap och småföretagande inom flera områden och potentialen att öka vår exportmognad är stor. Samtidigt föreligger en tydlig möjlighet att främja olika lokala branscher, lokal handel **och service**, stödja nyföretagande samt destinationsutveckling inom bland annat den växande matkulturen och besöksnäringen.

Viktigt är också att kunna stärka en lokal e-handel i syfte att påverka vårt serviceutbud och -behov och samtidigt genom olika digitala möjligheter underlätta vardagslivet med samordnade servicetjänster. Här är olika former av affärsutveckling efterfrågat för en smartare landsbygd och att öka konkurrenskraften hos våra småskaliga lokala entreprenörer.

För att klara företagets utveckling, öka konkurrenskraften och samtidigt få bättre förutsättningar för att realisera unika idéer i verksamheten efterfrågar många entreprenörer ett mer individuellt och behovsanpassat stöd.

Rådgivning och tillgång till olika former av specialistkunskap som utgår från personliga relationer och stöd till certifieringar är här viktiga utvecklingsnycklar. SydostLeader kan i detta bli ett viktigt komplement till befintlig struktur för företagande och innovation.

Produkt- & tjänsteutveckling

Olika former av produkt- och tjänsteutveckling är viktigt för ökad service, bättre utbud och utveckling hos våra mikro- och småföretag och lokala butiker, samtidigt som potentialen upplevs som stor för detta i vårt område.

Behov finns att tillgodose produkt- och tjänsteutvecklare med kunskaper och färdigheter för såväl fysiska- och digitala produkter som tjänster men även möjliga kombinationer som samordnade logistiklösningar som distribution, lager och paketering. Inom besöksnäringen kan detta numera även handla om mer bekväma och exklusiva erbjudanden.

Produkt- och tjänsteutveckling har även en nyckelroll för samhällets omställning till bättre hållbarhet, där den sociala dimensionen ofta är underutvecklad. Förbättrade kunskaper och färdigheter i att systematiskt och strategiskt integrera också sociala hållbarhetsaspekter i produkt- och tjänsteutveckling ger samtidigt ofta mer optimerade helhetslösningar.

Marknadsföring

Effektivare och mer samordnad information och marknadsföring, för att bättre påvisa våra unika, nära och attraktiva livsmiljöer och för ökad service är efterfrågad hos många aktörer i vårt område. ~~En viktig grund för en sådan marknadsföring är en väl genomarbetad SWOT-analys.~~

Det är viktigt att utveckla en marknadsföring som svarar mot behoven, möter utmaningarna, och skapar kundvärde. Det omfattar också arbetet med att positionera våra olika produkter och tjänster, kommunicera erbjudanden, skapa säsongsutveckling, konkretisera värden och som en del i säljarbetet och i den fortsatta kundrelationen säkerställa att förväntningarna infrias.

Insatsområdet kan omfatta såväl marknadsundersökning, marknadsföringsstrategi, aktiv marknadsföring för produkter, **platser** och tjänster, konstruktion av affärsportfölj som marknadskommunikation.

Vår marknadsföring måste samtidigt vara socialt och miljömässigt hållbar, med ett ansvarstagande som möter våra konsumenters och entreprenörers engagemang **och inte minst våra ungdomars behov, där vi bättre bör kunna** tillvarata och förbättra marknadsföringen för kommande generationers möjlighet att tillfredsställa framtida behov. En mer effektiv marknadsföring i och för vårt område kan även åstadkommas genom nya och gemensamma försäljningsorganisationer.

Samverkan & delaktighet

Dagens komplexa samhällsutmaningar ställer krav på ökad samverkan och samordning mellan olika aktörer, både för att brygga över de utmaningar som finns och när aktörer styrs av olika uppdrag och mandat. Leadermetoden har här stora möjligheter att skapa samordningsvinster, för våra övergripande mål, när det gäller samarbeten mellan olika aktörer inom trepartnerskapet. Vår strävan bör därför vara att identifiera, stärka och vidareutveckla redan fungerande strategiska samarbeten men även kartlägga, initiera och stödja nya. Ett viktigt engagemang är "gränssamverkan" – där vi tillsammans med andra Leaderområden kan ge bättre förutsättningar för entreprenörskap, destinationsutveckling och inte minst miljöåtgärder. Samordnade, såväl regionala som transnationella, vattenmiljöaktiviteter med länsstyrelser, vattenägarförbund, vattenråd, kustmiljögrupper med flera för effektivare arbetsmetoder och förvaltningsmodeller till havs och i avrinningsområden är viktiga.

Vi bör även verka för föreningslivets delaktighet och samverkan inom och mellan lokala utvecklingsgrupper för nya arbetssätt och mer nytta tillsammans. Föreningslivet och de lokala utvecklingsgrupperna har ofta en strategisk påverkan på en bygds utveckling, då dessa säkerställer bygdens olika aktiviteter och det underifrånperspektiv som är viktigt för att fånga upp lokala behov inom exempelvis integrations- eller ungdomsprojekt och samhälls-/kommersiell service.

Inom SydostLeader finns samtidigt en stor potential till erfarenhetsutbyte och kompetensöverföring mellan kust- och inlandskommuner som bör tillvaratas och utvecklas.

Kompetensutveckling

Alla våra övergripande mål förutsätter en kontinuerlig kompetensutveckling där vi även tar tillvara på såväl lokala kompetenser som engagemang. Att endast arbeta för att öka tillgången till olika hållbara fysiska eller digitala lösningar är inte tillräckligt för att lyckas. Här behövs även kontinuerlig och innovativ kompetensutveckling för både användare och utvecklare av olika funktions-, digitala- och andra tjänster samt produkter. Kompetensutveckling kan även omfatta värd- och ambassadörskap inom både den offentliga- och den kommersiella sektorn.

Inom vårt område efterfrågas idag även en bättre kompetens och kunskap om hur man för dialog mellan myndighet och företag/förening och främst inom den blå näringen, men även den gröna. Kunskap om hur lagar och förordningar praktiskt tillämpas i myndigheternas arbete behöver stärkas. Detta bör kunna utveckla både föreningar och företag inom vårt område.

En stärkt kompetensförsörjning **med utbildningsinsatser** är samtidigt viktigt för en socialt och ekonomiskt hållbar utveckling av vårt område, där vi vill att fler kan och vill stanna kvar och gärna flytta till vår landsbygd och skärgård. Bättre specialiseringsmöjligheter på de mindre gymnasiala (motsv.) utbildningarna på landsbygden och olika former av guideutbildningar kan här skapa bättre förutsättningar för våra unga.

4.4 Indikatorer och målvärden (Utgåva 2021-05-28)

SydostLeaders indikatorer mot ställda övergripande mål anges på tre olika nivåer – EU nivå, nationell nivå och lokal nivå.

EU:s resultatindikatorer

Mål	Insatsområde	Ind kod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
Hållbara livsmiljöer och landskap	Miljö- och energiåtgärder. Samverkan & delaktighet. Kompetensutveckling.	R.23a	Miljö/klimatrelaterad prestation genom investeringar i landsbygdsområden	Antal projekt som bidrar till mål rörande miljöhållbarhet samt begränsning av och anpassning till klimatförändringar i landsbygdsområden	Anges efter budgettilldelning 2022
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Produkt- & tjänsteutveckling.	R.31	Ny sysselsättning	Sysselsättningen ska ha skapats som senast vid projektslut. En heltidstjänst motsvarar 1720 timmar per år och en halvtidstjänst motsvarar 860 timmar per år.	
Smartare landsbygd med ökad service.	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Produkt- & tjänsteutveckling.	R.34	Invånare med förbättrad service	Antal invånare på landsbygden som tar del av förbättrad tillgång till tjänster och infrastruktur genom stöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken	

Nationella indikatorer

Mål	Insatsområde	Ind kod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring. Samverkan & delaktighet. Kompetensutveckling.	N.01	Nya företag	Antal nya företag som skapats under projektiden på grund av projektet. Med företag menar vi olika organisationsformer som till exempel enskild firma, AB och ekonomisk förening.	Anges efter budgettilldelning 2022
Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring. Samverkan & delaktighet. Kompetensutveckling	N.02	Bevarad sysselsättning	Med bevarad sysselsättning menar vi arbetstillfällen som inte hade kunnat finnas kvar utan det mottagna stödet. En heltidstjänst motsvarar 1720 timmar per år och en halvtidstjänst motsvarar 860 timmar per år.	
Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Produkt- & tjänsteutveckling.	N.03	Nya produkter	Delas upp i 3 nivåer: Ny på den svenska/lokala marknaden eller endast för den enskilda organisationen .	
Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Produkt- & tjänsteutveckling	N.04	Nya tjänster	Delas upp i 3 nivåer Ny på den svenska/lokala marknaden eller endast för den enskilda organisationen .	

Mål	Insatsområde	Indikator kod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig Entreprenörsutveckling.	Aktiviteter & evenemang. Produkt- & tjänsteutveckling. Samverkan & delaktighet.	N.06	Nya fritids- och kulturverksamheter	Antalet fritids- och kulturverksamheter mötesplatser som skapats genom projektet och som bedöms kunna bestå efter projektslut.	Anges efter budgettilldelning 2022
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring. Samverkan & delaktighet.	N.07	Nya nätverk och samarbeten	Antalet nya och bestående nätverk eller samarbeten som skapats genom projektet och som bedöms kunna bestå efter projektslut.	
Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd för ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling.	Aktiviteter & evenemang. Samverkan & delaktighet. Marknadsföring.	N.08	Nya dagsbesökare	Antalet nya dagsbesökare per år som projektet beräknas ha skapat. Dagsbesökare är besökare som inte övernattar på platsen för besöket.	

Lokala indikatorer					
Mål	Insatsområde	Indikator kod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring. Samverkan & delaktighet.	L.12	Projekt som drivs av unga	Projektledaren/ledarna är personer år.	
Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Produkt- & tjänsteutveckling. Samverkan & delaktighet.	L.16	Nya servicelösningar	Servicelösningarna ska vara nya på så sätt att man vill testa eller introducera nya metoder för att uppnå förbättrad lokal service som kan utveckla en bygd.	
Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Produkt- & tjänsteutveckling. Samverkan & delaktighet.	L.17	Nya transportlösningar	Lösningen kan vara digital eller fysisk, det viktiga är att den bidrar till att individer lättare kan transportera sig i området.	
Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Affärsutveckling,	L.19	Diversifierade företag	Antal företag som under projektets gång lagt till nya delar i sina	

	Produkt- & tjänsteutveckling.			företag för att diversifiera sin verksamhet.	
Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Affärsutveckling	L.20	Framtagna affärsplaner	Antal färdigställda affärsplaner som tagits fram under projektets gång. En affärsplan är en beskrivning av hur en affärsidé kan realiseras i ett antal affärsområden, en beskrivning av genomförbarheten och en plan för att uppnå målen.	
Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Affärsutveckling Produkt- & tjänsteutveckling. Samverkan & delaktighet.	L.23	Nya metoder, arbetssätt eller processer	Nya sätt att arbeta i företag eller andra organisationer, till exempel nya produktionsprocesser, nya logistiklösningar eller nya organisationsformer.	
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling.	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring. Samverkan & delaktighet.	L.28	Ny sysselsättning, personer med utländsk bakgrund	I den här indikatorn räknas hur många timmars sysselsättning som skapats i projekt som arbetar med inkludering av individer som är utrikesfödda. En årsarbetskraft är 1720 timmar.	
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd med ökad service.	Miljö- och energiåtgärder. Småskalig infrastruktur. Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling.	L.29	Ny sysselsättning, personer under 25 år	I den här indikatorn räknas hur många timmars sysselsättning som skapats i projekt som arbetar med ungdomar. En årsarbetskraft är 1720 timmar. Personer under 25 år räknas som ungdomar enligt en definition från MUCF.	

Stärkt småskalig entreprenörsutveckling.	Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring. Samverkan & delaktighet.				
Hållbara livsmiljöer och landskap.	Miljö- och energiåtgärder.	L.37	Investeringar i energieffektivisering	Antal investeringar som gjorts för att minska energianvändningen . Flera investeringar kan ha gjorts inom ramen för samma projekt.	
Hållbara livsmiljöer och landskap.	Miljö- och energiåtgärder.	L.38	Nya lösningar på miljö- och klimatproblem	Mobilisera eller skapa hållbara metoder för energieffektivisering, vatten- och avloppshantering, avfallshantering eller andra produktionsprocesser.	
Hållbara livsmiljöer och landskap. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Miljö- och energiåtgärder. Affärsutveckling.	L.39	Miljöcertifierade eller diplomerade företag	Antal företag som under projektet har anslutit sig till ett officiellt certifieringssystem och därmed certifieras av ett yttre organ. Till exempel ISO 14001 eller miljödiplomering enligt Svensk miljöbas.	
Hållbara livsmiljöer och landskap.	Miljö- och energiåtgärder. Samverkan & delaktighet.	L.41	Nya förvaltningsplaner	Nya framtagna planer för arter i områdets vattendrag, sjöar eller hav.	
Hållbara livsmiljöer och landskap. Ökad livskvalitet och attraktionskraft.	Miljö- och energiåtgärder. Samverkan & delaktighet.	L.46	Restaurerade natur- och kulturmiljöer.	Antal platser som genom projektet har återskapat och/eller bibehållit natur- och kulturvärden.	
Ökad livskvalitet och attraktionskraft.	Aktiviteter & evenemang. Affärsutveckling.	L.48	Nya aktiviteter utanför högsäsong	Aktiviteter för besökare som skapas/tillkommer genom projektet är nya på marknaden och	

Stärkt småskalig entreprenörsutveckling	Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring.			ger försäljningsintäkter under den perioden som anses vara lågsäsong för den aktuella sektorn. Det kan alltså vara under vintern eller under sommaren beroende på var i landet och inom vilken bransch.	
Ökad livskvalitet och attraktionskraft.	Aktiviteter & evenemang. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring.	L.51	Återkommande evenemang	Evenemang som t.ex. festivaler, tävlingar, temadagar eller andra större marknadsförande och/eller identitetsskapande aktiviteter som tillkommit genom projektet med syftet att bli återkommande.	
Ökad livskvalitet och attraktionskraft. Smartare landsbygd för ökad service. Stärkt småskalig entreprenörsutveckling.	Aktiviteter & evenemang. Produkt- & tjänsteutveckling. Marknadsföring.	L.52	Nya gästnätter	Gästnätter är det antal nätter per år som turister övernattar på grund av de aktiviteter som genomförs i projektet.	
		L.55	Nya bostadslösningar	Bostadslösningarna där man testar eller introducerar nya metoder för att uppnå nya sätt att bygga eller förvalta bostäder som kan utveckla en bygd.	

Målvärden (Kan redovisas först efter budgettilldelning sommaren 2022)

5. Genomförande

5.1 Kommunikation

5.1.1 Kommunikationsmål

SydostLeaders mål är att skapa förtroende och visa på möjligheter med Leadermetoden och att tilldelade medel används på ett effektivt sätt.

Kommunikationen ska därmed leda till att...

- det finns bred kunskap om SydostLeader, vår utvecklingsstrategi och om möjlighet till och effekterna av projektstöd genom Leader
- det skapas intresse för SydostLeader och Leadermetoden
- det finns kunskap om målen med Leaderåtgärden och EU:s roll för utvecklingen i sydöstra Sverige
- förstå vilka mervärden projektstöd kan ge bygden
- förstå och möjliggöra samverkan inom trepartnerskapet
- andra kan sprida information, kunskap och erfarenheter om Leadermetoden
- det ska vara lätt att hitta aktuell information

5.1.2 Primära målgrupper

Projektsökare och stödmottagare

Alla som söker projektstöd och bidrar till hållbara och levande lands- och skärgårdsbygder. Kommunikationen ska förmedla det stöd samt mervärden som projektstöden kan ge för bygden.

Samarbetspartners och medfinansiärer

En nära samverkan med våra lokala och **regionala (fond-)aktörer** är av stor vikt för lämpliga projektstöd och att undvika dubbelfinansiering. Erfarenhetsutbyten och gemensamma kommunikationsinsatser är här viktiga inslag.

Allmänheten

Information är viktigt för att skapa förståelse och förtroende för varför EU, Sverige och SydostLeader är viktiga för en positiv utveckling i vårt samhälle. Här bör vi visa på konkreta exempel hur relativt små resurser ger goda och bestående effekter i vårt utvecklingsområde.

5.1.3 Genomförande och budskap

Budskapet till målgrupperna anpassas, för respektive grupp, beroende på var i programperioden vi befinner oss. **Särskilda kommunikationsinsatser bör göras för våra ungdomar, föreningsliv samt organisationer som arbetar för och med nya svenskar.**

Uppstartsfasen

Här organiseras verksamheten med förening, styrelse och kansli. Samverkan och samordning mellan lokala och regionala samarbetspartner utvecklas. Allt i syfte att nå alla målgrupper om programstart och stödmöjligheter samt målen med Leadermetoden.

Genomförandefasen

Nu kommunicerar vi utvecklingsstrategin och Leadermetoden med målgrupperna. Vi kommunicerar också utifrån de behov som samarbetspartner och allmänhet uppmärksammar. Vi utvärderar och gör kommunikationsinsatser som bygger på erfarenheter och lärande i hela processen. Goda exempel ska särskilt lyftas fram.

Uppföljnings- och utvärderingsfasen

Här läggs fokus på att sprida resultaten. Alla målgrupper berörs med tydlig och samordnad kommunikation. Vi deltar även i samordnade kampanjer med Jordbruksverket och Landsbygdsnätverket samt regionala utvecklingsaktörer.

5.2 Urvalsprocess

SydostLeader har en öppen och icke-diskriminerande urvalsprocess för att prioritera projekt. Urvalsförfarandet är utformat för att möjliggöra urval av de projekt som kan bidra till att uppfylla målen för vår utvecklingsstrategi. SydostLeader prioriterar härvid projekten med hjälp av lokalt utformade urvalskriterier. Vid vår prioritering får ingen enskild sektor; privat, ideell eller offentlig ha mer än 49% av rösterna. Efter prioritering fastställer SydostLeader stödbeloppet. Jordbruksverket gör slutkontroll av stödberättigande och fattar beslutet som skickas ut till sökande.

5.3 Samverkan med andra aktörer med utvecklingsansvar

Dagens komplexa samhällsproblem och samhällsutmaningar ställer krav på en ökad samverkan mellan olika fondaktörer för att brygga över de hinder som kan uppstå när aktörer styrs av olika uppdrag och mandat. Därmed krävs en ökad förmåga till samverkan, samsyn och samarbete för att få ett välfungerande nätverkssamhälle där tillgängliga resurser används effektivt och lösningsorienterat.

Vår utvecklingsstrategi är framtagen i denna kontext men samtidigt före eller i fas med framtagandet av regionala utvecklingsstrategier för kommande programperiod. Detta gäller även utvecklings- och översiktsplaner i våra medlemskommuner och tematiska utvecklingsplaner samt med andra och främst närliggande Leaderområden. Detta har därmed skapat unika möjligheter att identifiera och utveckla strategiska samarbeten med andra fondaktörer som regioner, länsstyrelser, medlemskommuner, Leaderområden samt andra myndigheter och organisationer. SydostLeader har därmed kunnat stämma av mål och inriktning i strategin med både privata, offentliga och andra organisationer som arbetar med regional utveckling. I genomförandefasen kommer SydostLeader formalisera samarbetet med regionala aktörer vid bedömningen av projektansökningar.

SydostLeader kommer fortsatt att arbeta genom att utveckla de kanaler som byggts upp under tidigare programperioder. Kontakter kommer även att förmedlas mellan olika idéer, kompetenser och projekt för att få ett lärande och idéutbyte mellan projektdeltagarna, men även med syfte att undvika dubbelfinansiering. **Föreningen bör även fortsatt ha ett konstruktivt samarbete med Landsbygdsnätverket, LUS (Lokal Utveckling Sverige) och ELARD (European LEADER Association for Rural Development).**

5.3.1 Våra samverkande aktörer och kanaler

Lokal samverkan

Vi betonar alltid ett förtroendeskapande samarbete med respektive medlemskommun med relativt täta informationsutbyten och dialoger med kommunledningar samt landsbygds-näringslivs- och besöksnäringens utvecklare i respektive medlemskommun. För detta ändamål har även organiserats en referensgrupp för information, dialog och tematiska analyser.

Detta är även viktigt för att få ut vår strategi på landsbygden, då det är vanligt att personer som har en idé inledningsvis kontakter kommunens tjänstemän eller förtroendevalda för att få förslag på olika finansieringsmöjligheter. SydostLeader kommer förorda att vid projektbeslut som berör besöksnäringen skall projektägaren även ha kontakt med lokal eller regional turismorganisation.

Regional samverkan

Eftersom vårt område täcker ett helt län, Blekinge, och delar av två andra län, Kalmar och Kronoberg, ges speciella förutsättningar att hitta samverkans effekter mellan våra fonder. De viktigaste aktörerna är länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län som arbetar med landsbygdsfonden och i något fall Havs- och fiskerifonden. Bra metoder för samverkan är våra redan etablerade Partnerskaps- och Nätverksträffar som erbjuder periodiserade möjligheter till såväl formella som informella projektstödsdialoger, där även kommuner, LRF Sydost, Coompanion, ALMI, Skogsstyrelsen, HSSL och inte minst föreningslivet deltar.

Region Blekinge, Kalmar län och Kronoberg arbetar främst med Regionalfonden. Då landsbygdsfonden inom Leader har en bredare användning och väl kan täcka även åtgärder som normalt återfinns inom andra fonder så är även denna samverkan viktig, men även för att ta del av varandras specifika fondkunskaper och nätverk. En viktig urvalsgrund är också inom vilka områden lokala projekt har bäst förutsättningar att växla upp med hjälp av regionala utvecklingsmedel och/eller EU:s fonder och program.

Leadersamverkan

Traditionellt finns redan en bra samverkan med närliggande Leaderområden och främst i syfte att analysera och stödja behov och möjligheter till gränsöverskridande projektutveckling. Ett strategiskt samarbete förs kontinuerligt och främst med nuvarande Leader Linné Småland, Leader Kustlandet, Leader Astrid Lindgrens hembygd, Leader Gute, Leader Skånes Ess och Leader Folkungaland för att säkerställa såväl ett reellt gemensamt utvecklingsarbete som för bästa tänkbara användning av tilldelade projektmedel. Denna samverkan har tidigare och ska även framgent genomföras genom såväl regionala möten som möjlighet till gemensamma projektstöd. I denna samverkan dialogiseras även tänkbara behov och möjligheter till gemensamma administrativa resurser, kompetensutveckling och olika specialistkompetenser för en effektiv administration.

5.3.2 Andra samverkansmodeller

Vår ambition är att hitta synergieffekter och kunna växla upp områdets resurser genom samordning av dessa oavsett vem som finansierar. När det gäller det operativa arbetet har vi likaledes ambitionen att hitta synergieffekter och vi kommer att dialogisera rutiner för detta. Våra samarbeten kommer därmed även att omfatta andra aktörer som olika skolor med allt från tematiska gymnasieskolor till Linnéuniversitetet, Blekinge tekniska högskola, inkubatorer i området, integrationsorganisationer och andra regionala aktörer.

Samverkan med forskningen för att följa utvecklingen av landsbygden inom Leaderområdet är också av stor vikt. Här finns även anledning att uppmärksamma Kampradstiftelsen. Sammantaget skapar denna samverkan goda möjligheter till samordning och synergieffekter avseende såväl utvecklingsplaner och utvecklingsstrategier i området som projektstöd samtidigt som det minimerar risken för dubbelfinansiering.

5.4 Effekter

För att stimulera och främja effekterna av vår Leadermetod är det viktigt att arbeta med såväl de kvantitativa som kvalitativa och mer mjuka värdena och effekterna på längre sikt. Här är det därför viktigt att arbeta förebyggande och strategiskt för att nå identifierade möjligheter inom utvecklingsområdet och därtill angelägna utvecklingsbehov men även konkret i och med vår utvecklingsstrategi för att uppnå de effekter vi önskar. Vi bör därmed även ha en plan för hur vi tar tillvara på och drar lärdom av de erfarenheter och resultat som kommer utav det för att kunna nyttja dem i vårt fortsatta arbete.

I strategiarbetet

I vårt strategiarbete är det viktigt att konsekvent placera mål och insatsområden samt resultatindikatorer med en tydliggjord koppling till leadermetoden. Samtidigt måste vår strategi vara övergripande och därmed även inspirera, skapa delaktighet och stimulera idékraft i det framtida och långsiktiga gemensamma utvecklingsarbetet.

I genomförandefasen

För ett projekts långsiktiga effekt måste vårt kansli i sin beredning och styrelsen inför prioritering säkra att projektet är i linje med vår utvecklingsstrategi. Det är viktigt att det finns en lokal förankring för projektet och gärna att det sker i samverkan över sektorer. Projektet ska innehålla tydliga mål med en realistisk långsiktig ekonomi, men även, vid behov, att projektet kan drivas med god entreprenörsanda och affärsmässighet.

Samtidigt är det viktigt att projektet formulerar långsiktiga effektmål där det finns en långsiktig efterfrågan hos aktuella mottagare med resurser att driva verksamheten vidare och efter projektslut. Målbilden bör alltså vara att projektet inte endast inrymmer ett specifikt arbete utan att projektet präglas av en affärsidé som långsiktigt utvecklar verksamheten.

Betydelsen av erforderlig kompetens hos projektägaren och projektledaren att genomföra projektet får inte underskattas. Här är projektägarens/-ledarens förmåga att samla intressenter, mobilisera aktörer, förankra, förhandla och utveckla projektets aktiviteter avgörande för att nå effekter.

I beslutsprocessen är det sammanfattningsvis avgörande att vi har tydliga resultatvariabler i våra urvalskriteriemallar och adekvat poängbedömning för våra projektstödsbeslut. I flera fall kan det även bli aktuellt för vårt kansli att ta en tydlig roll som coach och bollplank för att stärka projekten i sitt arbete att nå effekt.

Andra viktiga åtgärder för att främja långsiktiga effekter i våra projekt är informationsmöten i såväl uppstarts- som genomförandefasen, dialoger, utbildningsinsatser och workshops med projektägare i ansökningsfasen som stöd i effekttänkande och effektdrivande projekt. Allt i syfte att projekten ska bli mer effektorienterade.

Uppföljningar

Vid projektgenomförande görs en kontinuerlig uppföljning för att effektstödja projekten under den tid de pågår samt i samband med avslutning. Bedömning skall göras huruvida projektplanen efterföljs såväl resultatmässigt som ekonomiskt, men även hur olika aktörer har levererat sina insatser till projektet. Resultatet av denna bedömning är underlag för om ändringsbeslut behöver göras.

~~Utöver kansliet och presidiet kan även andra få ansvar som kontaktpersoner för olika projekt för stöd och löpande uppföljning. Kontakterna avser inte bara projektledare och projektägare utan även övriga medverkande i projekt. Våra erfarenheter av professionell projektverksamhet delges kontinuerligt nya projekt i uppstarten för att underlätta för dem att uppnå sina mål och resultat. Utvärdering av projekten kommer att genomföras med hjälp av framtagna mallar.~~

Effekter kan här delas in i två grupper:

- Effekter som initierats av projektägaren/-ledaren och
- Effekter som är ett resultat av flera aktörers påverkan under och efter projektet.

Eftersom effekter ofta är en följd av flera olika organisationers prestationer, är det svårt att isolera de effekter som uppstår till följd av projektägarens/-ledarens verksamhet och därmed styra verksamheten mot dessa effekter.

Även tidsaspekten är en avgörande faktor för styrningen mot effekter. Ju längre tid som går, desto fler externa faktorer kan influera effekterna av de prestationer som organisationen producerar. Det gör att det kan vara svårt att koppla långsiktiga effekter till enskilda utförda prestationer.

Återkoppling och redovisning av effekter, på såväl kort som lite längre sikt, är dock en viktig faktor eftersom det leder till ökad förståelse för sambandet mellan processer inom organisationen och de effekter man genererar. Detta skapar i sin tur förutsättningar för att styra mot önskvärda effekter.

Samarbeten

Därmed krävs en ökad förmåga till samverkan, samsyn och samarbete för att få ett välfungerande nätverkssamhälle där tillgängliga resurser används effektivt och lösningsorienterat. SydostLeader **behöver** därmed stämna av mål och inriktning i strategin med både privata, offentliga och andra organisationer som arbetar med regional utveckling.

I genomförandefasen kommer SydostLeader formalisera samarbetet med regionala aktörer vid bedömningen av projektansökningar för att säkerställa såväl ett reellt gemensamt utvecklingsarbete som för bästa tänkbara användning av tilldelade projektmedel. En viktig urvalsgrund är också inom vilka områden lokala projekt har bäst förutsättningar att växlas upp med hjälp av regionala utvecklingsmedel och/eller EU:s fonder och program.

Vår ambition är därmed att hitta synergieffekter och kunna växla upp områdets resurser genom samordning av dessa oavsett vem som finansierar. Vi bör även sprida värdefulla resultat till andra områden och intressenter

De kvalitativa effekterna

Det är samtidigt mycket viktigt att beskriva och främja Leadermetoden kvalitativa effekter där vi skapar en positiv identitet, ett sammanhang med ökad trygghet och nöjdhet i sitt närområde samt vilja till engagemang för bygdens utveckling.

Därför bör vi även avsätta resurser för att fånga upp de kvalitativa värdena på ett bättre sätt och samtidigt ge dem en större vikt i resultatuppföljningen. Viktiga kvalitativa värden är därmed hur vi kan stärka det sociala kapitalet, skapa nya arenor och nätverk samt systematisera lärandet för att resultaten ska kunna tas om hand och förvaltas bättre.

5.5 Hur främjar strategin innovation

Ambitionen i vår strategi är att våra gemensamt utarbetade insatsområden ska ge bra verktyg och relevans och därmed även ömsesidig draghjälp, för att främja både nytänkande och gemensamma mål.

En viktig del i vårt innovativa arbetssätt är genom samordning och sektorsövergripande engagemang. Här är det därmed viktigt att skapa förutsättningar för att upptäcka möjligheter genom att fånga upp idéer och entreprenörer i ett tidigt skede i utvecklingsprocessen. Genom ett sektorsövergripande arbetssätt tror vi på nya möjligheter och samordningsvinster.

En innovativ idé kan erhålla en betydligt större effekt genom samverkan med andra, än var och en för sig. Lokal samverkan redan på idéplanet, skapar alltså en resursplattform för flera innovatörer att parallellt lyckas i sina respektive projekt. Våra insatser ska därför riktas mot de som vill bedriva utveckling i sitt lokalsamhälle, där vår utvecklingsstrategi tillåter genomförande av mindre konventionella idéer. Genom ett aktivt trepartnerskap kan de lokala krafterna ges synergieffekter och gemensamt ges nycklar för en smartare landsbygd.

För innovativa processer på landsbygden är det därför avgörande att de kreativa krafterna optimalt utnyttjar de möjligheter som finns och att man i alla steg har ett långsiktigt och hållbart fokus. Därmed krävs även att vår strategi hålls dynamisk och kan anpassas efter nya förutsättningar, i kombination med att våra beslutande organ bibehåller ett öppet sinne även till det okonventionella, med andra ord vår Leadermetod.

Samordning och samarbeten

Leadermetoden i vårt område kan arbeta över tre län, tre regioner och därmed sammanföra fler och olika kompetenser och erfarenheter. Det skapar möjligheter för att lägga grunden till ett framgångsrikt innovationsarbete med lokal närvaro och underifrånperspektiv i den nya programperioden.

Tidigare erfarenheter visar att det krävs samordning och koordinering av många olika intressenter för att skapa ökad tillväxt. Genom etablerad och utvecklad samordning mellan olika fondaktörer skapas bättre förutsättningar ökad attraktivitet **och hållbar** tillväxt i området.

Vårt innovativa arbetssätt ska även innefatta att koordinera och stödja utvecklingen av det småskaliga yrkesfisket, sportfisket, vattenbruk och miljöåtgärder i komplexa samarbeten, där flera aktörer ingår.

Genom tidigare projektsamarbeten såväl regionalt som transnationellt har såväl vårt arbetssätt som området utvecklats. I redan framgångsrikt upparbetade kontakter och samarbeten finns stora möjligheter att skapa vidare erfarenhetsutbyte och nytänkande utvecklingsprojekt.

Mikro- och småföretag

Det finns en stark kreativitet och företagardvilja i vårt område där skaparkraft och engagemang på gräsrotsnivå är viktigt för ett lyckat resultat. Genom möjligheten att arbeta med mikrostöd till företag, för nya och innovativa produkter, tjänster eller processer, kan tankar och behov testas på ett tidigt stadium och framgångsrika idéer växlas upp med andra aktörer, fonder och innovationssystem och därigenom förstärka samordningsvinsterna.

Tidigare erfarenheter från framgångsrika projekt är att ”embryoprojekt” på detta sätt kan vara en del i att förflytta företagen i värdekedjan och därmed skapa hållbar tillväxt. Vår ambition är därför att genom aktiv projektutveckling koordinera de lokala idéerna med andra erfarenheter, nationella och internationella, för att skapa aktivt lärande. Aktiv projektsamordning kan effektivisera och använda områdets resurser på ett bättre sätt men även ge nya eller märkbart förbättrade sätt att genomföra olika funktioner i företag eller organisationer.

SydostLeader vill även bilda en viktig plattform för dialog, som är av stort värde i arbetet för att skapa lokal tillväxt. Detsamma gäller förståelse för fackområden som kräver breda lösningar med många aktörer för nytänkande och att få genomslag. **Även möjligheten att fånga upp och stödja nya och kreativa idéer inom ung företagsamhet bör stärkas.**

5.6 Övergripande principer

SydostLeaders utvecklingsstrategi ska i alla sina delar sträva efter de övergripande principer som gäller inom EU. Det handlar om grundläggande rättigheter och tillgänglighet men också om hållbar utveckling.

Våra övergripande principer ska därmed även vara vägledande prioriteringar vid projektbeslut och bedömas i samband med urvalskriterierna. Därutöver är det lika viktigt att, vid både projektslut och programslut, utvärdera och mäta resultatet av de övergripande principerna i respektive genomfört projekt och sammanvägt för samtliga projekt efter programperioden.

Våra övergripande principer är...

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling är avgörande i vårt utvecklingsarbete för att bevara, skydda och förbättra miljöns kvalitet och med hänsyn till principen att förorenaren betalar, alltså att tillgodose behoven hos nuvarande generationer utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillgodose sina behov. Med hållbar utveckling menas en hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling.

Ekonomisk hållbarhet innebär att motverka fattigdom och säkerställa långsiktig möjlighet till försörjning utan att därmed påverka social eller ekologisk hållbarhet negativt.

Ekologisk hållbarhet handlar först och främst om att värna om biologisk mångfald och levande miljö. Projekten inom vårt utvecklingsområde ska därmed tydligt visa vilken miljöpåverkan projektet kan medföra. Det kan handla om att främja människors hälsa, bevara ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga eller trygga en god hushållning med våra naturresurser.

Social hållbarhet innebär att forma ett samhälle som ser till individers sociala hälsa med god social sammanhållning där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls

Vårt hållbara utvecklingsarbete ska därmed skapa förutsättning för såväl långsiktig möjlighet till försörjning, värna den biologiska mångfalden och en levande miljö som se till individers sociala hälsa. Grundinställningen vid bedömningen av projektansökningar är att insatser för miljön är en tillgång och en framgångsfaktor för projekt.

Likabehandling och icke-diskriminering

Vårt projektarbete ska syfta till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Viktigt är också att projektarbetet inte stödjer åtgärder som kan bidra till någon form av segregering utan alla människors likabehandling och tillgänglighet skall genomsyra projektarbetet och utgöra ett verktyg som skall öka och effektivisera arbetet för vårt områdes hållbara tillväxt.

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Målet i all vår verksamhet ska även vara att främja jämställdhet mellan kvinnor och män samt integrera ett genusperspektiv i vårt utvecklingsarbete.

Jämställdhet handlar om att alla kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter i samhället. Det är därför viktigt att projektarbetet skapar lika villkor för kvinnor/flickor och män/pojkar avseende makt att forma samhället och sina egna liv och inflytande, ekonomiskt oberoende, företagande, arbete och arbetsvillkor samt utbildning och utveckling.

Inom SydostLeader ska vi därmed ta fram och använda oss av kunskap och fakta, för att kunna stödja en utveckling mot en könsuppdelad arbetsmarknad och könsbundna studieval och även stödja samt utveckla företagande på lika villkor för könen. Vår strategi och dagliga utvecklingsarbete ska, med stöd i ovanstående, lägga tydlig vikt vid jämställdhetsintegrering och tillgänglighetsanpassade åtgärder. I detta arbete kan även Winnet vara en samarbetspartner.

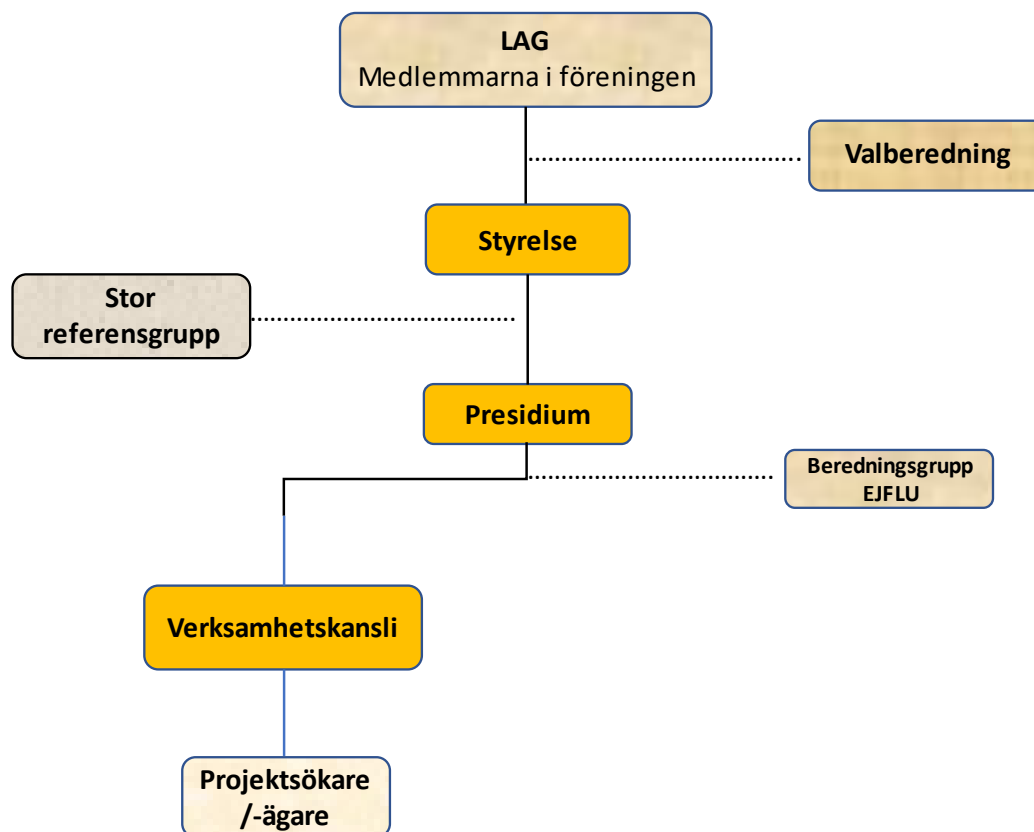
I vårt utvecklingsarbete medför våra övergripande principer att projektansökningar kommer att granskas utifrån ett jämställdhets- och normkritiskt perspektiv. Detta görs under beredningen tillsammans med personal på kansliet och styrelsen. Utifrån denna granskning fattar styrelsen väl underbyggda beslut. Bedömningen skall innefatta att se hur både processen och slutresultatet kommer att påverka jämställdheten i området. Ett intressant utvecklingsprojekt skulle kunna vara att arbeta fram en modell för hur man på bästa sätt får in denna aspekt i projektarbetet.

Vid uppföljningen bör resultaten visa på indikatorer som anger hur väl jämställdheten har uppnåtts. Även i styrelsens sammansättning och arbete ska detta finnas med som rutiner och hur gruppen är sammansatt för att säkerställa ett icke övervägande normativt arbete. Här

behövs utbildning för ledamöterna i styrelsen och även andra ansvariga personer med djupare insikt som har till ansvarsområde att följa upp dessa kriterier kontinuerligt.

6. Organisation

Utvecklingsområdets arbete är organiserat som en ideell förening där juridiska personer inom den ideella, privata och offentliga sektorn samt enskilda privatpersoner verksamma inom vårt område kan söka medlemskap.

Organisationen består av föreningen SydostLeader (medlemmarna)- LAG, valberedning, styrelse, stor referensgrupp, beredningsorgan, presidium samt kansli. Högsta beslutande organ är föreningsstämman där medlemmarna väljer valberedning och styrelse och beslutar om föreningens stadgar.

6.1 Partnerskapet och föreningen

LAG har som sin främsta uppgift att skapa hållbar tillväxt och utveckling för ökad livskvalitet och attraktivitet i vårt utvecklingsområde. LAG är således inte bara en medelstilldelare utan har en mycket viktig roll som utvecklare. Huvudmålet är att genom ett sektorsövergripande arbetssätt och underifrånperspektiv uppnå synbara och hållbara resultat i området enligt den framtagna utvecklingsstrategin. Föreningen ska därmed ansvara för förvaltningen av SydostLeaders verksamhet och godkända utvecklingsstrategi.

LAG utgör en unik organisation för att genomföra komplexa projekt som kräver flera aktörer och som sträcker sig över flera gränser och sektorer och där det inte finns någon annan naturlig projektägare. LAG behöver därför ha kapacitet såväl att ta beslut om projektansökningar som att inneha en större koordinerande och utvärderande roll.

SydostLeader utgörs av offentliga, privata och ideella aktörer inom kommunerna Borgholm, Emmaboda, Kalmar, Karlshamn, Karlskrona, Lessebo, Mörbylånga, Nybro, Olofström, Ronneby, Sölvesborg, Tingsryd, Torsås och Uppvidinge. Detta trepartnerskap är representativt för området och relevant med tanke på strategins inriktning och utgör även grunden i organiserandet av SydostLeader och arbetet med strategin och Leadermetoden i vårt område. Lista över aktörer i partnerskapet och föreningen kommer att framgå av bilaga 5.

Under programperioden utvecklas det professionella Leaderarbetet ytterligare, både för att effektivisera arbetet men också för att nå bättre resultat med de tilldelade resurserna. Målet under programperioden är att utveckla LAG och Leaderåtgärden som en del i ett större regionalt innovationssystem och en utvecklingsorganisation som tillsammans med andra regionala och lokala aktörer växlar upp, tar tillvara och ger mervärde till tilldelade medel på ett effektivt sätt för områdets bästa.

6.2 Föreningens styrelse

Styrelse

Föreningens angelägenheter handhas av styrelsen som väljs ur föreningens medlemmar och som företrädare för offentlig, privat och ideell sektor, men på ett personligt mandat. Styrelsen äger att företräda föreningen, ansvara för föreningens organisation och förvaltning samt redovisning och behov att stöd för den löpande verksamheten i övrigt. Styrelsen prioriterar och beslutar därmed om gemensamma insatser och projektmedel, utifrån föreningens godkända strategi och kan även driva egna och gränsöverskridande projekt.

Styrelsen ska i sitt arbete främja de lokala aktörernas kapacitet att utveckla och genomföra insatser som leder till att uppfylla målen i utvecklingsstrategin genom ett icke-diskriminerande och öppet urvalsförfarande med kriterier som inte leder till intressekonflikter. Arbetet ska samtidigt säkerställa att ingen enskild intressegrupp styr besluten om urval. Härvid ska styrelsen förbereda och offentliggöra ansökningsomgångar, välja ut insatser, fastställa stödbelopp och lämna förslag på formellt beslut till Jordbruksverket samt kontinuerligt följa upp och utvärdera genomförandet av strategin.

Hälften av styrelsen utses på två år i taget av årsstämman. Ordförandeskapet bör under programperioden vara representerat av alla tre sektorer. Föreningsstämman utser ordförande på en mandatperiod om två år med möjlighet till förlängning. Efter mandatperioden väljs en ny ordförande men då från en annan sektor än den tidigare. Styrelsens två vice ordföranden ska inte vara från samma sektor som ordföranden. Ordföranden och de två vice ordförandena bör tillsammans representera de tre sektorerna

Styrelsen utser inom sig ett presidium och även ett projektberedningsorgan, kopplat till givna krav och möjligheter inom Leaderåtgärden, till vilka även externa kompetenser kan adjungeras. Styrelsens arbete leds av en ordförande som har ett övergripande ansvar för att verksamheten drivs på ett tillfredställande sätt och i enlighet med gällande förordningar. I föreningens stadgar beslutas hur organisationen ska styras, där verksamhet och ansvar utvecklas mer i detalj i föreningens Organisation och arbetsordning/ArbO.

Ledamöter

Styrelsen består av maximalt 22 ordinarie ledamöter samt 6 ersättare. Sammansättning och organisation fastställs av årsstämman, i enlighet med riktlinjerna i stadgarna för föreningen. Principerna ska härvid vara en jämn fördelning av ledamöter från ideell, privat och offentlig sektor och maximalt 49 procent från en sektor.

En jämn könsfördelning ska säkerställas, vilket innebär att inget kön får utgöra mer än 60 procent. Ledamot måste ha fyllt 18 år och i styrelsen ska finnas sakkompetens för såväl landsbygdsfonden som strategins mål och insatsområden.

För kunskap om den kustnära och småskaliga fiskerinäringen, vattenbruk, fisketurism och vattenmiljön ska särskild sakkompetens föreligga. Vissa kompetenser kan finnas via beredningsgruppen och samarbeten alternativt adjungeras. Styrelsens sammansättning ska innehålla en tydlig geografisk spridning över hela verksamhetsområdet.

Ungdomar och nya svenskar är en viktig del av Leaderarbetet och en förutsättning för återväxt och utveckling varför dessa intressentgrupper bör vara representerade i vår berednings- och beslutsprocess.

Det är viktigt att säkerställa kontinuerlig utvärdering av verksamheten och kompetenshöjande utbildning av valberedning och styrelse. Ambition bör vara och dialog har påbörjats att till del samordna den kompetenshöjande verksamheten med regionala myndigheter.

Valberedning

Valberedningen tillsätts av föreningens medlemmar i samband med föreningens årsstämma och har som primär uppgift att nominera ordförande, vice ordförande samt övriga kandidater till styrelsen men även föreningens arvoderings- och ersättningsnivåer.

Valberedningen väljs på årsstämman med en jämn fördelning av ledamöter från ideell, privat och offentlig sektor och maximalt 49 procent från en sektor. En jämn könsfördelning ska säkerställas samt lämplig geografisk spridning. Ledamöterna väljs på två år och en av ledamöterna väljs som sammankallande.

Valberedningen ska ha god kunskap om Leaderåtgärden i Landsbygdsfonden och Leaderområdet samt SydostLeaders utvecklingsstrategi och ska därvid nominera kompetenta och intresserade personer i enlighet med stadgarna.

Valberedningen ska även ha god kännedom om vad som händer i föreningen, hur föreningen utvecklas och om det uppstår brist på viss kunskap eller erfarenhet. Styrelsen ska därmed säkerställa att valberedningen är aktiv i föreningen men även genomföra utbildning i bland annat föreningens strategi och efterhand pågående verksamhet och erfarenheter.

Presidium

Styrelsen organiserar ett presidium/arbetsutskott bestående av ordförande, vice ordförande och verksamhetsledare. Presidiet delegeras föreningens praktiska arbetsgivaransvar enligt ArbO och stödjer styrelsen och kansliet med operativa och strategiska åtaganden. Presidiet bör ha regelbundna beredningsmöten och särskilt inför styrelsemöten.

Stor referensgrupp

Styrelsen utser en Stor referensgrupp bestående av ett lämpligt antal representanter, innehållande trepartnerskapet, från samtliga kommunområden som ingår i SydostLeader. Referensgruppen leds av ordföranden för styrelsen och har främst till uppdrag att informera om och dialogisera föreningens verksamhet och aktuella landsbygds- och skärgårdsfrågor inom vårt Leaderområde. Referensgruppen sammanträder så många gånger per år som verksamheten kräver. För referensgruppens möten förs mötesanteckningar.

6.3 Drift – den operativa verksamheten

Leaderkansli

Den operativa verksamheten för SydostLeader utförs av Leaderkansliet. Kansliet är etablerat i Emmaboda och personal, under ledning av verksamhetsledaren (VL), ska fungera som styrelsens ”förlängda arm” och härvid verka som en länk mellan projektägare, LAG och föreningens styrelse.

Kansliet ska ha kompetens och kapacitet att inspirera, initiera, tillvarata och utveckla Leaderområdets potential och tillväxtområden, såväl tidigt i olika projektprocesser som för att säkerställa möjlig samverkan och utveckling med andra projekt, områden och organisationer. Detta även vid behov att kunna samordna viktiga administrativa och digitala/tekniska resurser samt för att säkerställa det egna kansliets kompetens och personella resurser.

Funktionellt består kansliet av verksamhetsledning, projektutveckling/-rådgivning, mobiliseringsarbete, ekonomihantering och övrig administration samt kommunikations- och informationsaktiviteter. Personalen behöver ha kompetens inom landsbygdsfonden samt de mål och insatsområden som prioriteras i utvecklingsstrategin. Annan viktig kompetens är kunskap om olika och samverkande finansieringslösningar i syfte att utveckla för området viktiga projekt. Kostnadseffektiva lösningar för mötesverksamheten, som exempelvis video- och telefonkonferenser, skall tillvaratas.

Antalet tjänster beror på verksamhetens omfattning och de ekonomiska förutsättningarna men ska minst bestå av en verksamhetsledare och en projektutvecklare, totalt omfattande minst 1,5 tjänster. I syfte att vid behov säkerställa erforderlig kapacitet och kompetens ska kansliet kunna förstärkas med personal ur presidiet eller i undantagsfall ur övriga styrelsen.

Det är viktigt att kansliets arbete kontinuerligt effektiviseras såväl administrativt som digitalt och tekniskt. Synergieffekter och samordning med andra aktörer, främst offentliga aktörer och andra Leaderområden, ska tillvaratas. Ordföranden säkerställer att kansliets personal erhåller aktuell och lämplig kompetensutveckling för uppdragens karaktär.

Verksamhetsledare/VL

Verksamhetsledaren rapporterar till ordföranden och presidiet och är föredragande inför styrelsen och aktuella beredningsorgan. Verksamhetsledaren är chef för kansliet, medförande bl.a. arbetsledning för kontorets anställda, handledning av anställda projektledare, utveckling och stöd till interna och externa projekt samt ansvar för kontorets administration och information.

Verksamhetsledaren, i samråd med presidiet och beredningsgruppen, har huvudansvaret för beredning av projektansökningar och föredragning för styrelsen inför beslut.

Kansliets och verksamhetsledarens arbetsuppgifter, ansvar, kompetenskrav och delegation med mera framgår av en för föreningen särskilt upprättad Organisation och arbetsordning/ArbO.

EJFLU - Beredningsgrupp för Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (i strategin benämnd Landsbygdsfonden) Bereder, förbereder och kontrollerar projektansökningar och arbetar fram ett beslutsunderlag till styrelsen avseende projektansökningar gällande Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Beredningsgruppen består av en lämplig geografisk representation ur styrelsen kopplat till Leaderområdets trepartnerskap. Adjungerade kan vara sakkunniga för landsbygdsfonden, blå näringar, miljö- och energifrågor samt kansliet.

Organisation och arbetsordning/ArbO

SydostLeader har ett tydligt lednings- och styrningsdokument i form av SydostLeaders Organisation och Arbetsordning/ArbO, där uppgifter om föreningens organisation, ansvarsfördelning, arbetsbeskrivningar, delegation, arbetsordning, befogenheter, attest, jäv, firmatecknare, personalutveckling och grunderna för vårt projektarbete samt upphandlingspolicy framgår.

7. Uppföljning och utvärdering

Alla projekt som finansieras av SydostLeader ska följas upp och utvärderas kontinuerligt.

Uppföljning och utvärdering liknar varandra på flera sätt.

- Uppföljning handlar om vad projekten gör, alltså aktiviteterna och deras utfall.
- Utvärdering handlar om hur projektet genomförs och vad aktiviteterna leder till på kort och lång sikt, alltså deras resultat och effekter.

Vid projektansökan om stöd ska klarläggas hur uppföljning och utvärdering planeras. Även hur projektet är tänkt att ta tillvara och sprida utvärderingsresultaten, så att de bidrar till kunskapsutveckling och lärande. Detta bör utveckla och förbättra projekten, vilket gör det enklare att nå målen.

Vid projektgenomförande görs en kontinuerlig uppföljning för att stödja projektens utfall och resultat under den tid de pågår samt i samband med avslutning. Bedömning skall göras huruvida projektplanen efterföljs såväl resultatmässigt som ekonomiskt, men även hur olika aktörer har levererat sina insatser till projektet. Resultatet av denna bedömning är underlag för om ändringsbeslut måste göras.

Styrelsens övergripande ansvar är att följa upp strategin genom beslut, rutiner och avstämning av projektens mål för att kunna leverera till globala målen i Agenda 2030 för hållbar utveckling. På beslutsnivå styr detta vilka krav som måste ställas på de individuella projekten för att bedöma den kreativa höjd projektet kan ha genom hela genomförandeprocessen. Styrelsen gör prioriteringar och måste vid urval av projekt utgå från strategin för att säkerställa det innovativa arbetet i alla led men också ge plats för kreativa idéer.

Utöver kansliet och presidiet kan även andra få ansvar som kontaktpersoner för olika projekt för stöd och löpande uppföljning. Kontakterna avser inte bara projektledare och projektägare utan även andra medverkande i projekt. Våra erfarenheter av professionell projektverksamhet delges kontinuerligt nya projekt i uppstarten för att underlätta för dem att uppnå mål och resultat.

Uppföljning av utvecklingsstrategin görs dels kontinuerligt genom rutiner och utbildningsinsatser, dels genom regelbundna avstämningar en gång om året i samband med årets första styrelsemöte. Uppföljningen kombineras, vid behov, med en omvärldsanalys, som sammanställs inför dessa avstämningstillfällen. I detta arbete görs en avdömning hur effektivt styrelsearbetet har genomförts, liksom avstämning med en eventuellt förändrad omvärld. Därefter görs, vid behov, en revidering av strategins mål och insatsområden i samråd med Jordbruksverket.

Vid omvärldsanalysen skall uppmärksamhet även riktas på andra framgångsrika exempel, som kan användas inom vårt område. Fokus ska härvid läggas på fungerande arbetssätt, genomförande och projekt med stor samstämmighet mellan satta mål och uppnådda resultat.

Utvärdering av respektive projekt ska genomföras med hjälp av mallar framtagna av såväl SydostLeader som Jordbruksverket.

Eftersom processen med både beviljande och bedömning av projekt och uppföljning respektive utvärdering av dessa hela tiden kommer att fortgå behöver lärande ske kontinuerligt. De insikter och kunskaper som detta arbete genererar skall löpande användas för styrelsens kompetenshöjning och justering av strategin men även spridas till andra aktörer.

För att säkerställa det kontinuerliga lärandet hos styrelsen i arbetet med att genomföra utvecklingsstrategin krävs därmed...

- Aktiva omvärldsspaningar
- Kontinuerlig uppföljning och utvärdering av pågående och avslutade projekt
 - Utbyte av erfarenheter och kunskaper med projektägare och medverkande samt andra som arbetar med strategin
- Samverkan med andra fondaktörer, branscher, nätverk och målgrupper för att stimulera till ny utveckling och andra synergieffekter.
- Samarbete med forskningen

Tidsplan för SydostLeaders uppföljning och utvärdering:

Årligen

- Januari/februari
 - *Styrelsens årliga utvärdering* mot ställda mål, indikatorer mm
- Maj
 - *Årsrapportering* (kvalitetsrapport, riskanalys mm) till Jordbruksverket
- November
 - *Resultatrapport* (resultat mot indikatorer mm) till Jordbruksverket
- Mars, september och november
 - Jordbruksverkets *digitala dialogmöten*

2025

- Jordbruksverkets *gemensamma lärande och utvecklingsaktivitet*
- *SydostLeaders halvtidsutvärdering mot ställda mål, indikatorer mm*

2027

- Jordbruksverkets *insamling av erfarenheter inför nästkommande programperiod*